

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**LİSANSÜSTÜ
EĞİTİMDE
AKREDİTASYON
RAPORU**

Kasım 2015

Hazırlayanlar:

FBE Akreditasyon Komisyonu

Prof. Dr. Şeref SAĞIROĞLU, Başkan

Prof. Dr. Elif ORHAN, Başkan Yrd.

Doç. Dr. Abdulkadir GÜLLÜ, Başkan Yrd.

Doç. Dr. Adem TATAROĞLU, Başkan Yrd.

Doç. Dr. A. Çağlan Karasu BENLİ- Raportör

Doç. Dr. A.Gamze YÜCEL İŞILDAR, Üye

Doç. Dr. Yasemin UDUM, Üye

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	6
BÖLÜM I.....	9
1. GİRİŞ	10
2. YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON.....	12
3. LİSANSÜSTÜ EĞİTİMDE AKREDİTASYON	15
4. YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON FAALİYETLERİ	16
5. YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON STANDARTLARI.....	18
6. ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON UYGULAMALARI	19
6.1. Önemli Uluslararası Akreditasyon Kurumları.....	19
6.2. ABD’de Akreditasyon Uygulamaları	20
6.3. Avrupa’da Akreditasyon Uygulamaları	25
6.4. Almanya’da Akreditasyon Uygulamaları.....	28
6.5. Japonya’da Akreditasyon Uygulamaları.....	31
6.6. Bologna Süreci.....	32
6.7. Ülkemizde Akreditasyon Uygulamaları.....	35
6.7.1. MÜDEK Uygulamaları.....	35
6.7.2. YÖK Çalışmaları	37
7. ÜNİVERSİTEMİZDE LİSANSÜSTÜ AKREDİTASYON SÜRECİ İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	39
8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	44
9. ÖNERİLER	48
BÖLÜM II.....	55
1. GİRİŞ	56
2. AKREDİTASYON, KALİTE ve DERS DOSYALARI İLE İLGİLİ TANIMLAR	59
3. AKREDİTASYON.....	60

4. LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİMDE AKREDİTASYON NEDEN GEREKLİDİR?	21
5. AKREDİTASYONDA TAKİP EDİLMESİ GEREKEN ADIMLAR.....	64
5.1. Standartların Oluşturulması.....	65
5.2. Hazırlık ve Öz değerlendirme.....	67
5.3. Ziyaret ve Dış Değerlendirme	67
5.4. İzleme	68
5.5. Karar ve Onay	68
5.6. Sürekli Gözden Geçirme	68
5.7. Eğitim-Araştırma Etkinliği ve Yetkinliği	68
6. FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNDE YAPILAN AKREDİTASYON ÇALIŞMALARI.....	68
7. NEDEN BÖYLE BİR KILAVUZA İHTİYAÇ DUYULDU?	74
8. NASIL BİR AKREDİTASYON ADIMI TAKİP EDİLMELİDİR?	74
8.1. Faz-I'ın Gerçekleştirilmesi.....	76
8.2. Faz-II'nin Gerçekleştirilmesi.....	79
9. DERS DOSYASI NASIL HAZIRLANMALIDIR? HANGİ BİLGİ VE BELGELERİ İÇERMELİDİR?	79
10. DERS ÖZDEĞERLENDİRMESİ NASIL YAPILMALIDIR?	81
11. DOSYALAR NASIL TESLİM EDİLİR?	81
12. DERS DOSYALARI NASIL DEĞERLENDİRİLİR?	82
13. ELEKTRONİK SİSTEM	83
14. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	84
15. TEŞEKKÜR	85
KAYNAKLAR	85

“Bilgi belleminin yolu, sözdür. Sanat belleminin yolu iştir.”

Mevlana (Mesnevi’den)

YÖNETİCİ ÖZETİ

Yükseköğretimde kalite her zaman ülkelerin gündeminde olan bir konudur. Bilim ve teknolojinin gelişimiyle beraber konuya verilen önem ve duyulan ihtiyaç daha da artmış ve farklı çözüm önerileri üretilmeye çalışılmaktadır. Çözüm önerilerinin başında da akreditasyon gelmektedir. Akreditasyon, bir yükseköğretim kurumu ya da onun bir programının akreditasyon birimleri tarafından belirlenen mükemmeliyet standartlarına uygunluğunun denetlenmesi ve belgelendirilmesi işlemi olup, kurum ya da programın ülke içinde ve dışında tanınmasını sağlayan, hem öz değerlendirmeyi hem de dış değerlendirmeyi içeren ve en önemlisi gönüllü olarak yürütülen bir kaliteye sahip olma ve geliştirme faaliyetidir.

1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletinde ortaya çıkmış kurumsallaşma, şeffaflaşma, ölçme-değerlendirme, uluslararasılaşma, standartlaşma, denetleme, iyileştirme ve belgelendirme adına bugün önemli mesafeler almış, pek çok ülkeye de örnek olmuştur. Bugün için 81 özel ve kar amacı gütmeyen kurum tarafından yürütülen bu faaliyetler sonucunda; 7.000 farklı kurumun 18.000 programının akredite edilmiş olduğu ve bu programların 1200'ünün lisansüstü programlar ve bunlarında yaklaşık üçte birinin doktora programı (430) olduğu, mühendislik ve teknoloji alanındaki en önemli akreditasyon kurumu olan ABET'in şu ana kadar 28 ülkede 700 üniversitenin 3400 programını akredite ettiği bilinmektedir.

Japonya üniversitelerinde akreditasyon, 1947 yılında 46 ulusal, kamu ve özel üniversitelerin desteğiyle kurulmuş olan Japon Üniversiteleri Akreditasyon Derneği (JUAA) tarafından 7 farklı alanda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Almanya'da ise 1998 yılında Bologna sürecine bir geçiş olarak ortaya çıkan akreditasyon 2004 yılında vakıf olarak yasal statüsüye kavuşan Alman Akreditasyon Konseyi (GAC) tarafından 17 üye ile yürütülmekte olup programlarının üçte birinin akredite olduğu bilinmektedir.

Gelişmiş ülkelerin uzun süredir sürdürdükleri bu faaliyetler, başta ABD olmak üzere pek çok ülkenin akreditasyona önem verdiğini, bu faaliyetleri yürütmek için STK'lar kurdukları, destekledikleri, akredite ettikleri ve bunu bakanlık seviyesinde ve ulusal boyutta gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Ülkemizde ise yükseköğretimde kalite çalışmaları YÖK tarafından yürütülmektedir. Bologna sürecinin ülkemizde kalite altyapısının oluşturulmasına büyük katkı sağladığı bilinmektedir. Yapılan incelemeler de ülkemizde farklı uygulamaların olduğu, kurum temelli olmasa da program temelli akreditasyon çalışmalarının yapıldığı bilinse de lisansüstü eğitim-öğretimde akreditasyon çalışmaları henüz yeni bir konudur.

YÖK'ün kalite hedefleri çerçevesinde çalışmalar yapan Gazi Üniversitesi, kendisinden istenilen çıktılara ilave olarak farklı çalışmaları da beraberinde yürütmektedir. Yürütülen faaliyetlerden, elde edilen tecrübe ve kazanımlardan yola çıkarak Fen Bilimleri alanında lisansüstü akreditasyon çalışmaları ülkemizde ilk kez Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (FBE) bünyesinde başlamıştır.

Akreditasyon çalışmalarının ilk aşaması “Niyet-Ön Hazırlıklar” olup, kalite geliştirme ve uluslararasılaşma ihtiyaçları analiz edildiğinde, eğitimdeki öznel ve nitel değerlendirmelerin nesnel ve nicel özelliklere dönüştürülmesi, lisansüstü eğitim-öğretimin ölçülebilir hale getirilebilmesi için çalışmalara 2013 yılında başlanmıştır. Akreditasyon faaliyetleri kapsamında gerekli olan ve ihtiyaç duyulan altyapıların oluşturulması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesinden sonra Ocak 2015'te Gazi Üniversitesi FBE bünyesinde “Akreditasyon Ön Hazırlık Çalışmaları” resmen başlatılmıştır. “Ön Hazırlıklar” için “FBE Akreditasyon Komisyonu” ile “FBE Akreditasyon Danışma Kurulu” oluşturulmuş, kurul ve komisyon üyeleri belirlenmiş ve gerekli bildirimler yapılarak faaliyetlere başlanmıştır. FBE Akreditasyon Komisyonu, her hafta gerçekleştirilen toplantılarda, gelişmiş ülkelerin akreditasyon çalışmalarını incelemiş, elde edilen deneyimler ile akreditasyon çalışmalarına hız verilmiş, ülkemizde lisansüstü eğitim-öğretime yeni bir bakış açısı kazandıracağına, bilgi ve teknoloji üretiminin artmasına katkılar sağlayacağına inanılan bu çalışmalar bu raporda birleştirilerek sunulmuştur.

2015-2016 Eğitim-Öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan ve bu çerçevede faaliyetlerin düzenlenmesi, izlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi için çalışmalar başlatılmış, bölümlerden en iyi dosyalar istenilmiş ve bu dosyalar incelenerek bir rapor hazırlanmış ve elde edilen sonuçlar tüm Ana Bilim Dalı Başkanlıklarına bir toplantı düzenlenerek sunulmuştur. İşlemlerin kolaylaştırılması, denetlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilebilmesi için elektronik platformlar geliştirilmeye başlanmıştır. Bundan sonraki adımların daha sağlıklı atılabilmesi için elektronik altyapı geliştirme çalışmaları devam etmektedir.

Lisansüstü eğitim-öğretim faaliyetlerinin daha sağlıklı olarak yönetilebilmesi için hazırlanan bu rapor, iki bölümden oluşmaktadır. Kitabın birinci bölümünde, dünyada ve ülkemizde yapılan akreditasyon çalışmaları özetlenmiştir. İkinci bölümde ise, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde yapılan çalışmalar ile bu işlerin nasıl yapılacağı, yürütüleceği, denetleneceği ve değerlendirileceğine dair açıklamalara yer verilmiştir.

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünün başlattığı bu çalışmaların, başta Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü ve programları olmak üzere üniversitemizin ve ülkemizin lisansüstü eğitim-öğretim kalitesinin artmasına, standartlaşma faaliyetlerinin hızlanmasına, ulusal ve uluslararası işbirliklerinin artmasına, milli ve yerli teknolojiler üretilmesine katkılar sağlamasına, uluslararası yetişmiş insan gücünün arttırılmasına, dünya öğrenci pazarından daha fazla faydalanılmasına ve en önemlisi eğitim-öğretim kalitemizin uluslararasılaşmasına katkılar sağlaması beklenmektedir.

Saygılarımızla.

Fen Bilimleri Enstitüsü

BÖLÜM I:

Dünyada ve Ülkemizde Akreditasyon Çalışmaları

1. GİRİŞ

Eğitim-öğretim genel olarak tüm dünyada her zaman eleştirilen, tartışılan, geliştirilen ve iyileştirilen bir olgudur. Bunun farkında olan ülkeler, kurumlar, üniversiteler ve birimler, tüm faaliyetlerini ölçülebilir hale getirmekte, kalite altyapılarını kurmakta, kalitelerini arttırmakta veya iyileştirmektedir.

Dünya ölçeğinde başarılı üniversiteler incelendiğinde bu üniversitelerin, eğitim-öğretim faaliyetlerinde ölçme-izleme çalışmalarını standart hale getirdikleri, kalite birimlerinin bulunduğu, akredite oldukları, dünya ölçeğinde tanınırlıklarının ve saygınlıklarının yüksek olduğu, dünya bilimine katkı sağladıkları, bunların sonucu olarakta hem üniversitelerine hem de ülkelere gerek yetişmiş insan gücü gerekse teknoloji olarak yenilikler sundukları bilinmektedir.

Gazi Üniversitesi, ülkemizin ve Cumhuriyetimizin en önemli kurumlarından birisidir. Ülkemizin gelişmesine çok büyük katkılar sağlamıştır ve bundan sonra da sağlamaya devam edecektir. Dünya ölçeğinde yapılan analizlerde, Gazi Üniversitesinin bu katkılarının beklenen veya olması gereken seviyede olmadığı belirlenmiş ve bunun geliştirilmesi için yeni hedefler belirlenerek çalışmalara hız verilmiştir.

Son 10 yıldır, YÖK'ün yürüttüğü Yükseköğretimde Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında Avrupa üniversiteleriyle entegrasyon faaliyetleri, Bologna süreci faaliyetleri ve son olarakta YÖK Yükseköğretimde Kalite çalışmalarını yönlendirmek için Temmuz 2015 de Yayın Kalite Yönergesi ile üniversitemizde kalite artırıcı çalışmalar hızlanmıştır.

Üniversitemiz, gerek YÖK'ün gerekse üniversitemizin yürüttüğü kalite çalışmaları gereği kalite artırıcı çalışmalarını uzun süredir yürütmektedir. Mühendislik, Tıp ve Eczacılık Fakültelerinde son 10 yıldır yürütülen çalışmalar sonuçlar vermeye başlamış, Mühendislik Fakültemizin 5 bölümü lisans seviyesinde akredite olmuş, bu çalışmalar ve elde edilen başarılar üniversitemizin diğer tüm bölümlerinin de akredite olma çabasına girmelerini, Mühendislik Fakültesinin 5 bölümü akredite olduktan sonra ülkemizde tüm mühendislik bölümleri arasında mühendislik eğitim-öğretiminde

3. sıraya çıkma başarısı diğer üniversitelerin mühendislik programlarını özendirmiştir. Bu çalışmaların bir ileri adımı ise lisansüstü eğitim-öğretimde kalite arayışlarıdır.

Üniversitemizin uluslararası arenada istenilen yerlerde olmasını destekleyen en önemli unsurlar, yapılan lisansüstü çalışmalardır. Eğitim-öğretimde kalite anlayışını daha da geliştirecek ve üniversitemizin üst sıralarda olmasına katkı sağlayacak en önemli unsur, bu çalışmalardan yayınlanan makalelerdir. Makalelerin kaynağının da daha çok enstitülerde yapılan tezlerden oluştuğu ve farklı lisansüstü programlarda başarıların dengeli olmadığı düşünüldüğünde, mevcut başarıların artması için tezlerden üretilen yayınların, yapılan projelerin, alınan patentlerin, geliştirilen ürün ve fikirlerin arttırılması gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Bu gereklilikleri yerine getirmek için, FBE bünyesinde mevcut çalışmalara ilave olarak akreditasyon faaliyetlerine başlanılmış ve YÖK tarafından da zorunlu olarak hazırlanması istenilen her programa ait bilgi paketleri öncelikle tamamlanmıştır. Bilgi paketlerinin tüm programlar için tamamlanması yaklaşık 1,5 yıl sürmüştür. 2014-2015 II. Yarıyıl başına kadar tüm programların program çıktılarını tamamlamaları için çalışmalar yürütülmüş, anabilim dallarının çoğu bunları hazırlarken zorlanmış, bilgi paketlerini zamanında tamamlayamayan programlar defalarca uyarılmış, bilgi paketlerini hazırlamayan anabilim dallarının ve öğretim üyelerinin derslerinin 2014-2015 II. Yarıyıl başından itibaren açılmayacağı belirtildiğinden, bilgi paketleri tamamlanır tamamlanmaz belirtilen dönem başında Enstitümüzde akreditasyon çalışmaları başlatılmış, bu amaçla bir FBE Akreditasyon Çalışma Komisyonu kurulmuş ve bu komisyon Ocak 2015’de çalışmaya başlamıştır. Komisyon her hafta toplanarak, üniversitemizde, bu işin nasıl yapılması gerektiğine katkı sağlayacak bir başvuru kılavuzunun hazırlanması için çalışmalarını sürdürmüştür.

Üniversitemizde FBE Lisansüstü Akreditasyon çalışmalarının bir kurul tarafından denetlenmesi ve yönlendirilmesi için ise, Fen Bilimleri Enstitüsü Akreditasyon Kurulu oluşturulmuştur. Komisyon tarafından yapılan çalışmalar, Akreditasyon Danışman Kurulu'na aktarılmıştır.

Burada karşılaşılan en önemli zorluk, ülkemizde lisansüstü eğitimde ilk kez böyle bir çalışma yapılmasıdır. Bunun için Amerika, Avrupa ve Asya ülkelerinde lisansüstü

akreditasyon çalışmaları araştırılmış ve elde edilen çıktılarla bu n raporun oluşturulması hedeflenmiştir. Bu rapor, bundan sonra niversitemizde geliştirilecek olan stratejiler ve eylem planlarına bir dayanak oluşturulması ve yapılacak faaliyetlerin daha sağlıklı yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Konunun daha iyi anlaşılması için tanımlardan başlanarak pek çok detaya takip eden alt başlıklarda yer verilmiştir.

2. YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON

Akreditasyon, genel anlamda, topluma sunulan mal ve hizmetlerin belirli mükemmeliyet standartlarında sunulduğunu güvence altına almaya yönelik bir sistemdir. Bir rn ya da hizmetin, önceden üretim aşamasında muayene, test ve analizlere tabi tutulması ve kullanım açısından uygunluğunun belgelendirilmesi önem taşımaktadır. Günümüzde mal ve hizmetlerde kaliteyi güvence altına almaya yönelik uygunluk değerlendirmeleri “*standardizasyon*”, “*belgelendirme*” ya da “*akreditasyon*” olarak adlandırılmaktadır. Belirttiğimiz bu kalite güvence uygulamaları sadece ticari mal ve hizmetler için değil, onun dışında pek çok alanda ve farklı hizmetler içinde giderek yaygınlaşmaktadır [1].

Yükseköğretimde akreditasyon; bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik, vb.) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlar ve aynı zamanda kamuoyunda güven tesis etmeye yönelik bir sistem olup hem yükseköğretim kurumunun kendi kendini dönemsel olarak değerlendirmesine (kurumsal zdeğerlendirme) hem de yükseköğretim kurumunun kurum-dışı bağımsız akreditasyon ajansları tarafından dönemsel değerlendirilmesine imkân veren bir gönüllü kalite güvence sürecidir. Bir başka ifadeyle, yükseköğretimde akreditasyon, akademik kalitenin iyileştirilmesi, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun aracı olup, pek çok tanımı da bulunmaktadır [2]. Akreditasyon:

- Yükseköğretim kurumlarının ve/veya programlarının performans standartları yönünden kendi kendilerini değerlendirmelerine ve aynı zamanda yetkili

akreditasyon kuruluşlarınca dış değerlendirme yapılmasına imkân veren bir sistemdir.

- Bir yükseköğretim kurumunun ve/veya programının genel olarak güvenilirliğini ve tanınmasını sağlayan bir sistemdir. Akreditasyon, ilgili kurumun ya da programın belirli mükemmeliyet standartlarına sahip olduğunu belgeleyen saygın bir sertifikanın verilmesi sürecidir.
- Bir defaya mahsus yapılan bir işlem değildir, tam aksine uzun dönemlidir ve periyodik iç ve dış değerlendirmelere dayanır.
- Yükseköğretim kurumunda kalitenin sürekli olarak geliştirilmesini amaçlayan bir süreçtir.
- Kalite güvencesi sağlayan bir araçtır.
- Kalite geliştirme dışında yüksek öğretim kurumunda dürüstlüğü ve etik standartları yerleştirmeyi amaçlayan bir sistemdir.
- Dışarıdan kamusal otoritelerden bu sürece dahil olunması yönünde bir baskı ya da zorlama söz konusu olmayan ve yapılması gönüllü (isteğe bağlı) bir işlemdir.
- Kamusal otoritelerce belirlenen düzenlemelerin aksine hükümet-dışı kontrol mekanizmasının geçerli olduğu bir kendi kendine düzenleme sürecidir.
- Bir kurumun belirli standartları karşılaması ve bunları tutarlı bir şekilde sürdürmesidir ve
- Akredite edilmiş olan kurum ve programların, önceden tespit edilmiş mükemmeliyet standartlarını karşılayacağını veya bu beklentileri aşacağını garanti eder.

Akreditasyon genel olarak “*kurumsal akreditasyon*” ve “*programa-dönük akreditasyon*” olmak üzere iki türdür.

Kurumsal akreditasyonda, kurumsal kaliteyi minimum standartlarda garantileyen bir işlem olup, bir yükseköğretim kurumunun idari, mali ve akademik kapasitesini bir bütün olarak değerlendirme ve belgelendirir.

Programa-dönük akreditasyonda, yükseköğretim kurumu tarafından uygulanan herhangi bir programın (örneğin, lisans eğitimi, yüksek lisans eğitimi ya da doktora

eğitimi) kalite ve mükemmeliyet standartlarına uygun olduğunu ortaya koyan bir akreditasyon türü olup, yükseköğretim kurumunun sadece belirli bir akademik programı (örneğin, mühendislik eğitimi, hukuk eğitimi, ya da tıp eğitimi) kalite standartları yönünden değerlendirilmesi ve uygunluk sağlandığı takdirde “akredite edilmesi” işlemlerini kapsar. Bazı meslekler, sahip olduğu özellikleri gereği belirli kalite standartlarını garantilemek zorunda oldukları için bu akreditasyona aynı zamanda “*uzmanlaşmaya yönelik akreditasyon*” ya da “*profesyonel akreditasyon*” adı da verilir. Örneğın, tıp eğitimi doğrudan halk sağlığı ile ilgili bir meslektir ve bu eğitimi veren bir tıp fakültesinin ticari veya kamu görevi sunmasının ötesinde kaliteli bir eğitim sunması önem taşımaktadır [1].

Gelişmiş ülkelerde yükseköğretimde yaygın bir şekilde uygulanan akreditasyonun temel amaçları kısa maddeler halinde aşağıda özetlenmiştir. Akreditasyonun başlıca amaçları şunlardır:

- 1) Eğitim-öğretim ve araştırmaların niteliğini arttırmak, sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirerek kaliteyi güvence altına almak,
- 2) Yüksek öğretim kurumlarının hizmet sunduğu öğrencilere ve tüm paydaşlara eğitim-öğretimin kalitesinin belirli standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesini vermek; öğrencileri ve paydaşları kalitesiz eğitim hizmeti sunan kurumlar konusunda bilgilendirmek,
- 3) Yüksek öğretim kurumlarının karşılıklı birbirlerini tanıma sürecini kolaylaştırmak ve hızlandırmak,
- 4) Diplomaların ve ünvanların karşılaştırılabilirliğine yardımcı olmak,
- 5) Öğrenci ve öğretim görevlilerinin kurumlar arasında değişimini (akademik değişim) kolaylaştırmak,
- 6) Mezunların meslek yaşamına girişlerinde temel standartları belirlemek,
- 7) En yüksek standartların garanti edilmesi gerektiğinde bir “mükemmeliyet etiketi” sağlamak ve karşılaştırma yapmayı ve üst düzey işbirliğini kolaylaştırmak,
- 8) Devlet yardımları için yüksek öğretim kurumlarının akreditasyon sürecinden geçmiş olmaları koşulunun aranması halinde bu sürecin iyi işlemesine araç olmak,

- 9) Sınır ötesi yüksek öğretimin giderek yaygınlaştığı bir çağda farklı ülkelerde sürdürülen yüksek öğretim kurumları ve programları hakkında hizmete talepte bulunanları bilgilendirmek; bir başka ifadeyle eksik enformasyon sorununu kısmen ortadan kaldırmak [1,2].

3. LİSANSÜSTÜ EĞİTİMDE AKREDİTASYON

Akreditasyon daha önce de belirtildiği gibi akademik kalitenin iyileştirilmesi, eğitim-öğretimin standart hale getirilmesi, kurumsal şeffaflığın artırılması, etik standartların kurumsal yapıya yerleştirilmesi, saydamlığın ve hesap verme sorumluluğunun artırılmasını amaçlayan bir sistemdir [3]. Akreditasyon aşamaları aşağıda sırasıyla verilmiştir [1]:

- 1) Lisansüstü akreditasyon için gerekli stratejinin ve yönergenin oluşturulması,
- 2) Kaliteyi artıracak yaklaşımların belirlenmesi,
- 3) Program kalitesini değerlendirmeye imkân sağlayan standartlar kümesinin oluşturulması; (Bunlar: Öğrencilere yönelik standartlar, Eğitim ve Öğretime yönelik standartlar, Program çıktıları ve değerlendirmeye yönelik standartlar, Öğretim kadrosunun kalitesine yönelik standartlar, Altyapıya yönelik standartlar, Kurumsal destek ve mali kaynaklara yönelik standartlar, Program Kriterleri)
- 4) Standartları karşılamada ne kadar başarılı oldukları ile ilgili öz değerlendirme
- 5) Yerinde değerlendirme (on site evaluation) ve dış değerlendirme (peer review),
- 6) İzleme,
- 7) Mükemmeliyet yönünden statüsünün onaylanması,
- 8) Sürekli izleme ve gözden geçirme ve
- 9) Periyodik dönemlerde yeniden dış değerlendirme

adımlarını içermektedir.

4. YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON FAALİYETLERİ

Genel olarak yükseköğretimde akreditasyonda altı temel unsur bulunmaktadır:

- 1) İlgili yükseköğretim kurumunun ya da uygulanan programın kalitesini değerlendirmeye imkân sağlayacak bir standartlar kümesinin oluşturulması,
- 2) Yükseköğretim kurumlarına bağlı birimler (fakülteler, enstitüler, programlar, vb.) tarafından hazırlanan, kendi standartlarını karşılamak üzere nasıl çalıştıklarını açıklayan ve standartları karşılamada ne kadar başarılı oldukları ile ilgili kendi değerlendirmelerini içeren bir öz değerlendirme yapılması,
- 3) Öz değerlendirme raporunun ve diğer belgelerin tetkiki, kurumda bulunan bina, laboratuvar ve dersliklerin incelenmesi, derslerin gözlenmesi ve öğretim elemanları, öğrenciler, dekan, müdür, anabilim dalı başkanı ve ilgili diğer kimselerle görüşmelerin yapılması konularında eğitilmiş uzman meslektaşlardan oluşan bir ekip tarafından ziyaretlerin yapılması,
- 4) Ziyareti gerçekleştiren ekip tarafından hazırlanan, yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerin akreditasyonla ilgili standartları ne ölçüde karşıladığı hakkındaki ekip değerlendirmelerini ve programların akreditasyon durumu hakkındaki önerilerini içeren bir rapor hazırlanması,
- 5) Ekibin raporunda önemli bir bilgiyi dikkate almaması ya da ziyaretin ardından ortaya önemli bir bilgi çıkması halinde, ziyaret edilen yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerin üst yöneticileri tarafından bir cevap hazırlanması ve
- 6) Yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerden ve ziyareti gerçekleştiren ekipten elde edilen bulgulara dayalı olarak yetkili akreditasyon kurumunun (derneğin) verdiği karar aşamalarını kapsar.

Yukarıdaki açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere akreditasyon belirli aşamaları içermektedir. Akreditasyonda takip edilen başlıca aşamalar aşağıda başlıklar halinde özetlenmiştir.

1) *Standartların tespit edilmesi*

Bu ilk aşamada akreditasyon kurumu, bir yüksek öğretim kurumunu ya da programını değerlendirmeye imkan verecek mükemmeliyet standartlarını tespit eder.

2) *Hazırlık ve özdeğerlendirme*

Akredite olmak isteyen yükseköğretim kurumu öncelikle sözkonusu faaliyetler hakkında ön hazırlık çalışmalarını yapar ve kurum içi özdeğerlendirme faaliyetlerini (SWOT analizi vb.) tamamlar. Akreditasyon arayışı içindeki yükseköğretim kurumu tarafından başarılarını ortaya koyan belgeler ve dökümanlar hazırlanır. Bu başarılar, akreditasyon kurumunun standartları doğrultusunda yazılı bir rapor haline getirilir.

3) *Dış değerlendirme ve ziyaret*

Akreditasyon kurumu tarafından görevlendirilen uzman kişiler tarafından, ilgili yükseköğretim kurumunun ya da akredite edilmesi arzulanan programın performans standartları yönünden konumu ve statüsü gözden geçirir. Bu süreçte “*yerinde değerlendirme*”ve “*dış değerlendirme*” adı verilir. Akreditasyon kurumu değerlendirme faaliyetleri, alanında pek çok uzman akademik ve idari personel tarafından gerçekleştirilir. Dış gözetmenler tarafından yapılan ziyaretlere ek olarak, akreditasyon kurumu bir ziyaret heyeti oluşturarak gözetmenler dışında ilgili yükseköğretim kurumunun kalitesini denetleme ve gözetleme konusu ile ilgilenen paydaş grupların temsilcileri ile birlikte akreditasyon talebinde bulunan yükseköğretim kurumunu ziyaret eder.

4) *İzleme*

Yükseköğretim kurumu ya da programı belirli bir süre yakın izlemeye alınır ve istenen standartlara uygunluk sağlayıp sağlayamadığı gözlemlenir.

5) *Akreditasyon kurumu tarafından kararın verilmesi*

Önceki adımlar tamamlandıktan sonra akreditasyon kurumu, ilgili komisyonu toplayarak akreditasyona tabi kurumun ve/veya programın mükemmeliyet standartları yönünden statüsünü onaylama, reddetme veya geçici süre askıya alma kararı alır.

6) *Periyodik gözden geçirme*

Akredite edilen ilgili yükseköğretim kurumu ve/veya programı belirli periyodik dönemlerde yeniden dış değerlendirmeye tabi tutulur. Sürekli izleme ve değerlendirmenin amacı akredite edilmiş kurumun/programın gerekli standartları sürekli korumasını garanti altına almaktır.

Akreditasyon faaliyetlerinin yürütülebilmesi için üç unsur gereklidir [1]. Bunlar:

- 1) Yaygın, anlaşılır ve desteklenen açık bir ulusal standartlar bütünü olmalıdır,
- 2) Standartları olan ve iyi bilenen, ziyaret için belirlenmiş bir protokolü izleyen ve standartlara dayalı olarak adil yargılara varan eğitilmiş uzman meslektaşlar veya değerlendiriciler olmalıdır ve
- 3) Standartlara dayalı olarak kararlar verilmesini sağlayan bir karar oluşturma mekanizması ve bu mekanizmayı işleten bir karar merciinin olmasıdır.

5. YÜKSEK ÖĞRETİMDE AKREDİTASYON STANDARTLARI

Standartlar, akreditasyonun temelini veya temel dayanaklarını oluştururlar. Bunlar, oluşturulacak sistemin gereklerini ortaya koyar ve yüksek nitelikli eğitim programlarının geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğini belirler. Yükseköğretim programlarının akredite edilmesi için tasarlanmış bir sistemde standartlar, bir yükseköğretim programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin kurumda/programda bulunması gerektiğini gösterirler.

Akreditasyon kurumlarının ortaya koyduğu farklı standartlar arasında tam bir birlik olmamasına karşın yapılan değerlendirmeler genel olarak akredite olacak bir kurumun/programın [1];

- Yükseköğretim faaliyetlerinin nitelikli olması,
- Bilginin, çağdaş, sürekli yenilenen ve değişime açık olması,
- Eğitim programlarının bileşenlerinin ve hedeflere ulaşmada kullandığı yöntemlerin belli aralıklarla gözden geçirildiği bir değerlendirme sisteminin olması,

- Öğrencilerin başarıları, mezun sayısı, iş bulabilen mezun sayısı, mezunların çalıştıkları işyerleri gibi sistem çıktıları ile sürecin ilişkilendirerek, sağlanacak geri bildirimler ile sistemin iyileştirilmesini sağlayan bir modelin olması ve
- Eğitimde kalite güvencesi ile üniversitelerin benimseyeceği, değerlendirme ve akreditasyon yöntemlerinin bir arada kullanılması gibi

temel standartları sağlaması gerekmektedir.

6. ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA YÜKSEKÖĞRETİMDE AKREDİTASYON UYGULAMALARI

Yükseköğretimde akreditasyon, ilk olarak ABD'de 1932 yılında ortaya çıkmış ve zamanla yaygınlaşmıştır. Akreditasyon sistemi, bugün ülkelere göre farklılık göstermektedir. Belli alanlarda uzmanlaşmış akreditasyon kurumlarının yanında bölgesel düzeyde faaliyet gösteren akreditasyon kurumları da bulunmaktadır. Kimi ülkelerde “ulusal akreditasyon kurumu” oluşturulduğu görülmektedir. Avrupa'da ise yükseköğretim çok uzun yıllar büyük ölçüde devlet tarafından sunulan bir kamusal hizmet olarak kabul edildiğinden akreditasyona uzun süre ihtiyaç duyulmadığı raporlanmış [1] olsa da bugün için hedeflenen veya yapılması gereken bir olgu haline gelmiştir. Başlık ile ilgili detaylar aşağıda alt başlıklarda verilmiştir.

6.1. Önemli uluslararası akreditasyon kurumları

Önemli akreditasyon kurumları ve kısa detay bilgiler aşağıda verilmiştir.

- ABET (The Accreditation Board for Engineering and Technology- Mühendislik ve Teknoloji Akreditasyon Kurulu), ABD hükümeti tarafından mühendislik derecesi veren kurumları akredite etmeye yetkili tek kurumdur.
- FEANI (Fédération Européenne d'Associations Nationales d'Ingénieurs), Avrupa Mühendisleri Birliği'nin oluşturduğu bir akreditasyon kuruluşudur.
- Başta İktisadi ve İdari Bilimler olmak üzere sosyal bilimler için AACSB (American Assembly of Collegiate Schools of Business), EFMD (European Foundation for Management Development), FIBAA (Foundation for International Business Administration) ve ABS (Association of Business Schools) gibi

akreditasyon kurumları bulunmaktadır. Özellikle işletme alanında en güçlü kurum AACSB'dir.

- ABD ve Kanada İlahiyat Fakülteleri Birliği ATS (The Association of Theological Schools), 1936 yılından bu yana ABD'de akreditasyon kuruluşu olarak kabul edilmektedir.
- Tıp alanında ise LCME (Liaison Committee on Medical Education) ABD ve Kanada'daki Tıp Fakültesi eğitimlerini akredite etmektedir. Ayrıca NCFMEA (The National Commission for Foreign Medical Education and Accreditation) Eğitim Bakanlığı kanalı ile yabancı ülke Tıp Fakülteleri'nin standartlarının değerlendirilmesinde yardımcı olmakta, ancak akreditasyon yapmamaktadır.
- Veteriner hekimlik eğitimi veren kuruluşların akredite edilmesinde, ABD ve Kanada'da, Amerika Veteriner Hekimlik Birliği, AVMA (American Veterinary Medical Association) 1946 yılından beri hem kendi ülkelerinde hem de diğer ülkelerde akreditasyon gerçekleştirmektedir. Avrupa'da ise AB direktifleri doğrultusunda, 1994 yılından beri veteriner eğitim kurumlarının akreditasyonunu, Avrupa Veteriner Eğitim Kurumları Birliği, EAEVE (European Association of Establishments for Veterinary Education) yapmaktadır.

6.2. ABD'de Akreditasyon Uygulamaları

Yükseköğretim kurumlarında eğitim kalitesinin ve sürecinin doğru ve yeterli olduğunun bağımsız ve uzman bir dış kuruluş tarafından değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Nitelikli üniversiteler düzenli aralıklarla bu değerlendirmeleri yaptırmakta, değerlendirme sonuçlarından daha iyiye nasıl ulaşabilirim yollarını aramaktadır.

ABD'de yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerini doğrudan denetleyen ve onaylayan merkezi bir organizasyon söz konusu değildir. ABD Eğitim Bakanlığı (USDE) ve eyalet hükümetlerinin belirli denetim faaliyetleri bulunmakla beraber, ABD'de yükseköğretim kurumları bağımsız ve özerk olarak faaliyetlerini sürdürmektedir [2,3]. Bu ülkede yükseköğretim kurumlarında kalite güvence standartları özel ve kar amacı gütmeyen akreditasyon kurumları tarafından sağlanmaktadır [3].

ABD’de 1932 yılında mühendislik programlarının akreditasyonu, şu anda ABET olarak bilinen ECPD (Profesyonel Gelişim İçin Mühendisler Konseyi) tarafından geliştirilmiştir. ECPD, mühendislik birliği ve kendi bünyesinde organize yedi kuruluştan (Amerikan İnşaat Mühendisleri Odası, Amerikan Maden ve Metalurji Mühendisleri Enstitüsü, Amerikan Makine Mühendisleri Odası, Amerikan Elektrik Mühendisleri Enstitüsü, Mühendislik Eğitiminin Teşviki Odası, Amerikan Kimya Mühendisleri Enstitüsü, Mühendislik Müfettişlerinin Eyalet Odalarının Ulusal Konseyi) gelen bilgilerle, üniversite mühendislik programlarının akredite edilmesi için kriterleri oluşturmuştur. ECPD, oluşturulan kriterlerle mühendislik programlarının değerlendirilmesi ve gerekli minimum standartları karşılayan programların akredite edilmesi işlemini 1936 yılında başlatmıştır. Aynı yolla ECPD, 1946’da teknoloji programlarının akreditasyonu için kriterler geliştirmiştir. 1980 yılında ECPD, Mühendislik ve Teknoloji Programları Akreditasyon Kurulu (ABET) olarak adını değiştirmiştir. 1997 yılında ABET’in kendisi de ABD Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA) tarafından akredite edilmiştir [2,3].

ABET, ABD’deki yükseköğretim kurumlarının Uygulamalı Bilimler, Mühendislik, Teknoloji ve Bilgisayar alanlarındaki programlarını akredite eden ve kar amacı gütmeyen akredite bir sivil toplum kuruluşudur. ABD’deki üniversitelerde mühendislik ve mühendislik ilişkili programların isteğe bağlı olarak eğitim kalitesinin değerlendirilmesinden ve sertifikalandırılmasından sorumludur.

ABET’in dört akreditasyon komisyonu, akreditasyon işlemlerini gerçekleştirmektedir. ABET’in Mühendislik Akreditasyon Komisyonu EAC, mühendislik programlarından sorumludur. ABET’in Teknoloji Akreditasyon Komisyonu TAC, mühendislik teknolojisi programlarından sorumludur. ABET’in Uygulamalı Bilimler Akreditasyon Komisyonu ASAC, uygulamalı bilimlerin programlarından sorumludur. ABET’in Bilgisayar Bilimi Akreditasyon Komisyonu CAC ise bilgisayar programlarının akreditasyonundan sorumludur [4].

ABET sadece ABD’de değil ABD dışındaki üniversitelerin programlarını değerlendirmek için hizmet vermektedir. ABET, bu hizmetten yararlanmak isteyen ve değerlendirme sürecinde başarılı olan başka ülkelerdeki üniversitelere “akredite

oldunuz (bu terim sadece ABD’deki programlar için kullanılıyordu)” yerine “önemli ölçüde eşdeğer (substantially equivalent)” deyimini kullanılmış iken geçmişte “önemli ölçüde eşdeğer” olarak tanınan bir çok program bugün akredite olarak tanınmaktadır. Akreditasyon çalışmaları sonucunda, 7.000 farklı kurumun 18.000 programının akredite edildiği raporlanmıştır. Bu programların 1200’ünün lisansüstü programlar olduğu ve yaklaşık üçte birinin (430) doktora programı olduğu bildirilmiştir [5]. ABD Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA) tarafından akredite olmuş mühendislik ve teknoloji alanındaki en önemli akreditasyon kurumu olan ABET, şu an 28 ülkede 700 üniversitenin 3400 programına bu hizmeti sunmaktadır [4].

ABET değerlendirme süreci, akademik programların yanı sıra ilgili bölümlerin öğrencilerinin, akademik, teknik ve idari kadrosunun nitelikleri, laboratuvar ve bilgisayar altyapısı, kütüphane ve merkezi bilgisayar biriminin sağladığı imkanlar, Fizik, Kimya, Matematik, Yabancı Diller Eğitimi bölümleri gibi eğitim desteği veren diğer birimlerin nitelikleri, üniversitenin idari ve mali örgütlenmesinin işleyişi, birimler arası diyalogun yeterliği gibi hususları kapsamaktadır [2].

Değerlendirme için gerekli olan bilgiler ve yazılı raporlar, ilgili birim/kurum/anabilim dalları tarafından hazırlanıp ABET uzmanlar grubunun üniversiteyi ziyaretinden birkaç ay önce ABET’e gönderilir. Bu raporlarda:

- Akademik ve idari konulara ait bilgiler,
- Geleceğe yönelik hedefler ile zayıf ve güçlü yönler,
- Fırsatlar ile tehditlerin neler olduğu

gibi konularının nasıl ele alınılacağı belirtilir. Raporları inceleyen, ABET Değerlendirme Grubu, ilgili üniversiteye “değerlendirme ziyareti” yapar. Bu ziyaret sırasında, heyete sunum yapılır ve çeşitli konulara ilişkin sorular yanıtlanır. Grup üyeleri daha sonra rektörlüğe, dekanlığa ve ilgili anabilim dallarına giderek ayrıntılı incelemelerde bulunur. ABET Değerlendirme Grubu, önceden bölüm/anabilim dalı tarafından tamamlanmış detaylı öz değerlendirme formunu da içeren çeşitli dokümanlarla birlikte idareciler, fakülte, öğrenciler ve bölüm personeliyle görüşme yapmak üzere kampüs-okul ziyaretini yapar. Grup, ilgili birimin akademik nitelikleri,

laboratuvarları, bilgisayar ve kütüphane imkânları gibi benzer imkanları ve yeterlilikleri kontrol eder. Öğrenciler ile görüşmeler yapılır ve öğrenci sınav kâğıtları, laboratuvar çalışmaları, raporlar ve tezler incelenir. Ayrıca grup, temel bilimler, mühendislik bilimleri, için ABET'in gerekli kıldığı kriterleri karşıladığından emin olmak amacıyla program içeriğinin nitel ve nicel bir analizini yapar. Program değerlendiricilerinden gelen bilgilerle ön raporunu hazırlar. Uygun akreditasyon komisyonunun (ASAC, EAC, CAC, TAC) çalışanları, hazırlanan ön raporu gözden geçirirler. Grup daha sonra açıklık kazandırılmasını arzu ettiği hususlar varsa bunları da içeren taslak raporları ilgili birime iletir. Buna cevaplar, ve eğer varsa yeni gelişmeleri içeren ek raporlar, değerlendiricilere gönderilir. Heyetin bu sürecin sonunda oluşturduğu ABET değerlendirme raporu, son olarak üniversiteye iletilir. Grup, bir programın akreditasyonunu altı aylık bir süre dahilinde kabul edebilir/uzatabilir veya tamamıyla reddedebilir [2- 4].

Bu raporun başında belirtildiği gibi ABD'de genel olarak iki tür akreditasyon uygulamaları mevcuttur. Kurumsal akreditasyon, 2 veya 4 yıllık özel veya kamuya bağlı tüm yükseköğretim kurumlarını veya yükseköğretimde belirli bir amaca yönelik kurumları (kariyer geliştirme enstitüleri gibi) kapsar. Bölgesel ve ulusal akreditasyon kurumları, kurumsal akreditasyonla ilgilenir. ABD'de 6 adet bölgesel akreditasyon kurumu faaliyet göstermektedir [2].

İkinci tür akreditasyon, program temelli olarak yürütülen faaliyetlerdir. Bu akreditasyon faaliyetleri özel ve profesyonel akreditasyon kurumları tarafından yürütülmekte olup, amacı belirli bir yüksek öğretim programı temelinde verilen eğitimin ilgili alanda pratik hayatın gerektirdiği beklentileri karşılamaya yönelik olup olmadığını tespit etmek ve onaylamaktır.

Uzmanlaşmış veya profesyonel akreditasyon kurumları, hem kurumsal hem de program temelli kurumlar olarak faaliyet gösterirler. Örneğin, ABD'de İngilizce Dil Eğitim Programı Akreditasyon Komisyonu (The Commission on English Language Program Accreditation CEA) hem program hem de kurumsal temelli uzmanlaşmış bir kurumdur [2].

ABD'de eğitim kurumları ve programları, akredite olabilmek için daha önce belirtildiği üzere bir dizi süreçten geçerler. Öncelikle, ilgili akreditasyon kurumunun standartlarına cevap vermek üzere kapsamlı bir çalışma yaparlar. Bir gözetmen heyeti tarafından birkaç günlük bir alan ziyareti gerçekleştirilir. Daha sonra akreditasyon kararını verecek olan bir kurul veya komisyon tarafından dış değerlendirmeye tabi tutulurlar.

Akreditasyon kurumları, standartların, politikaların ve prosedürlerin değerlendirildiği bir tanınma sürecinden geçer. Bazı kurumlar, ABD Eğitim Bakanlığı (USDE) tarafından tanınmak üzere başvuruda bulunur. Bakanlığın düzenlemeleri, müfredat, akademik personel, öğrenci başarısı, mali ve idari kapasite, öğrenci hizmetleri gibi spesifik alanlarda belirli standartların sağlanmasını gerektirir.

Akreditasyon kurumlarının tanınmasının bir diğer yolu da Yüksek Öğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA) vasıtasıyla olur [1]. Bu konsey; ulusal ve bölgesel düzeyde, belli uzmanlık alanı temelinde faaliyet gösteren akreditasyon kurumlarını tanır, gönüllü akreditasyon ve kalite güvencesini sağlar. Bu kuruma bağlı yaklaşık 60 mesleki oda bulunmaktadır [6].

Bunlara ilave olarak kısa adı ASPA (Association of Specialized and Professional Accreditors) olan bir akreditasyon birliği de akreditasyon kurumlarının tanınması yönünde bir hizmet vermektedir. ASPA'nın misyonu, eğitim kalitesi alanında üyelerini temsil etmek olup akreditasyon kurumlarının bilgi, beceri, iyi uygulamalar ve etik değerler konusunda bilgilendirilmelerini ve ilerlemelerini sağlamaktır.

ABD Eğitim Bakanlığı (USDE) ve Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA) tarafından onaylı başlıca akreditasyon kurumları aşağıda verilmiştir [1,3,4]:

- Middle States Association of Schools and Colleges (MSA), Commission on Higher Education
- New England Association of Schools and Colleges, Commission on Institutions of Higher Education (NEASC-CIHE)
- New England Association of Schools and Colleges, Commission on Technical and Career Institutions (NEASC-CTCI)

- North Central Association of Colleges and Schools, The Higher Learning Commission (NCA-HLC) -Northwest Commission on Colleges and Universities (NWCCU)
- Southern Association of Colleges and Schools (SACS), Commission on Colleges
- Western Association of Schools and Colleges, Accrediting Commission for Community and Junior Colleges (WASC-ACCJC)
- Western Association of Schools and Colleges, Accrediting Commission for Senior Colleges and Universities (WASC-ACSCU)

6.3. Avrupa’da Akreditasyon Uygulamaları

Yükseköğretimde kalite güvencesini sağlamak, Avrupa Yükseköğretim Alanının oluşturulması için önemli adımlardan biridir. Sorbon ve Bolonya Deklarasyonlarında vurgulandığı üzere Avrupa yükseköğretim alanında kalite standartlarının oluşturulması, yükseköğretimin daha nitelikli yapılmasını sağlamada etkin rol oynayacaktır. Bolonya Süreci’nin özünü Avrupa yükseköğretim alanını oluşturmak ve yükseköğretimde kalite güvencesini sağlama amacı oluşturmaktadır.

Avrupa Birliğinde genel anlamda eğitimin akreditasyonu için çerçeve teşkil etmek üzere; Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi olarak 2 farklı Yeterlilikler Çerçevesi bulunmaktadır. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesinde Yükseköğrenim ve Mesleki Öğrenim olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bunun birincisi; “QF - EHEA”: Bologna Süreci-Bergen 19-20 Mayıs 2005 Kararında alınan Avrupa Yükseköğretim Alanı için Yeterlilikler Çerçevesi ile “EQF-LLL”: Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 23 Nisan 2008’de kabul edilmiş olan Yaşam Boyu Öğrenim için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’dir.

Bu çerçevelerde Program Yeterlilikleri/Çıktıları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir [7,8].

- Önce programın eğitim amaçlarının ve hedeflerinin oluşturulması:
  - *Programın eğitim hedefleri:* Eğitim süreci sonucunda mezunlardan gerçekleştirmeleri beklenen davranışları tanımlayan ifadelerdir.

- *Eğitim amaçları:* Bir programın eğitim misyonunu nasıl bir planlamanın sağladığını ve paydaşlarının ihtiyaçlarını nasıl karşılayacağını bildiren açık, genel ifadelerdir.
- Programın öngörülen bu eğitim amaçlarını sağlayabilmesi için programdan beklenen “program yeterlilikleri/çıktıları”nın belirlenmesi gerekir.
- Program yeterlilikleri açık, gözlenebilir ve ölçülebilir olarak ifade edilmelidir.
- Program yeterlilikleri ulusal ve alan yeterliliklerine dayalı olarak belirlenmelidir.
- Program yeterlilikleri bilgi, beceri ve yetkinlik başlıkları altında oluşturulabilir.
- Programa ilişkin içerik yapı oluşturulur (müfredat geliştirme).
- Programın yeterliliğini karşılayacağı varsayılan dersler belirlenir.
- Derslerin öğrenme çıktıları oluşturulur.
- Öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme yöntemleri kararlaştırılır.
- Dersin iş yükü ve AKTS kredileri belirlenir.

Öğrenim Çıktıları, seviye tanımlayıcılarının yol göstericiliğinde, her bir kademe için öğrenim sürecinin tamamlanmasının ardından öğrencinin ne bileceğini, ne kavrayabileceğini ve ne yapabileceğini ifade eden çıktılardır. Eğitim-öğretim ile bunların sonuçlarının; öğrenciler, öğretmenler, işverenler ve toplumdaki bütün paydaşlar tarafından daha kolay anlaşılabilir ve ölçülebilir hale getirilebileceği düşünülmektedir [9]. Avrupa’da yükseköğretimde görülen uluslararasılaşma çabalarına rağmen, yükseköğretim hâlâ ağırlıklı olarak devletlerin kontrolündedir ve dolayısıyla bir yükseköğretim kurumundan verilen bir derecenin kalite güvencesi konusu hâlâ ağırlıklı olarak devletlerin sorumluluğundadır [10]. Devletin yükseköğretimdeki sorumluluğunun hâlâ baskın olması normaldir çünkü Avrupa’da yükseköğretim kurumlarının çoğu ya kamuya aittir ya da kamu tarafından finanse edilmektedir [10]. Kamu kaynaklarını kullanan yükseköğretim kurumlarının bu kaynakları nasıl kullandığının ve eğitim, öğretim, araştırma, yönetim vb. alanlarda sürdürülen etkinliklerin kalitesinin devlet tarafından denetlenmesi normal görülmele birlikte, özellikle 1980’lerden sonra yükseköğretim kurumları üzerindeki doğrudan kalite güvencesi denetleme işlevleri, kısmen gönüllü bir şekilde yarı-devlet (quasi-

governmental) kuruluşlarına devredilmiştir [10]. Bu kuruluşlar “değerlendirme komitesi”, “akreditasyon konseyi”, “kalite güvencesi kurumu” vb. isimlerle anılmaktadır.

Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA), Uluslararası Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Ajansları Birliği (INQAAHE) ve Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Ajansları Birliği (ENQA) gibi sivil toplum örgütlerinin ulusal eğitim politikaları üzerindeki etkileri çok önemlidir.

Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvence Birliği (ENQA), Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) üye ülkelerin kalite güvence örgütlerini temsil eden şemsiye bir organizasyondur. ENQA, yükseköğretimde kalite güvencesi alanında Avrupa’da işbirliğini teşvik etmeyi, kendi üyeleri arasında iyi uygulamaları paylaşmayı ve kaliteyi artırmak amacı ile paydaşlara yönelik bilgi ve uzmanlık vermeyi hedeflemektedir. Yükseköğretimde, Avrupa Kalite Güvence Çerçevesi (Mayıs 2015 Bakanlar Kurulunda onaylanmıştır.) Bu çerçevenin amaçları;

- Ulusal ve kurumsal düzeyde Avrupa Birliğinin, öğrenme ve öğretme faaliyetlerinde kalite güvence sistemleri için ortak bir çerçeve oluşturmak,
- Avrupa yükseköğretim alanında yükseköğrenim kalitesinin iyileştirilmesi sağlamak, güvence altına almak ve
- Karşılıklı güveni destekleyerek eğitim programlarının ulusal sınırların ötesinde tanınmasını sağlamak ve hareketliliği kolaylaştırmak

olarak verilmektedir. Temel prensipler ise aşağıda verilmiştir.

- Kalite güvencesinin sağlanmasında birincil sorumluluk yükseköğretim kurumlarındadır.
- Kalite güvence sistemi; yükseköğretim sistemlerinin, kurumların, programlar ve öğrencilerin çeşitliliğine cevap verebilir özellikte olmalıdır.
- Kalite güvence sistemi; kalite kültürünün geliştirilmesini desteklemelidir.
- Kalite güvence sistemi; öğrencilerin ve diğer tüm paydaşları ile toplumun ihtiyaç ve beklentilerini dikkate almalıdır.

6.4. Almanya’da Akreditasyon Uygulamaları

Alman akreditasyonu; 1998 yılında Bologna sürecine bir tepki ve yeni bir lisans yapısına geçiş olarak ortaya konmuştur. Amacı; yükseköğretim müfredatında minimum kalite standartlarını sağlamak, yeni açılan lisans ve yüksek lisans programlarının işgücü piyasa ilişkisini değerlendirmektir. Tüm yeni eğitim programlarının her beş yılda bir yeniden akredite edilmesi hedeflenmektedir [11].

Almanya’da akreditasyon işlemi üç aşamadan oluşmaktadır. Bunlar [11]:

- Yüksek eğitim kurumu veya programı yetkilileri, ilgili akreditasyon ajansına başvuru yapar. Ajans daha sonra akreditasyon giderlerini tahmin eder ve akreditasyon için bir takvim önerir.
- Ajans, bir denetim ekibi ile ilgili birime bir ziyaret düzenler.
- Son aşama olarak, denetim ekibi bir akreditasyon raporu hazırlar ve bu raporu akreditasyon komisyonuna öneriler ile birlikte sunar. Komisyon, akreditasyon konusunda “evet”, “hayır” ya da “şartlı evet” olarak son kararı verir.

Alman akreditasyon sistemi (GAC), Akreditasyon Konseyi ve Akreditasyon Ajansları olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır; Akreditasyon için standartlar, prosedürler ve kriterler, Akreditasyon Konseyi tarafından tanımlanmakta ve konsey ayrıca, akreditasyon kurumlarını da akredite etmektedir. Akreditasyon Konseyinin 17 üyesi bulunmaktadır. Bunlar: Yükseköğretim kurumlarından dört temsilci (profesörler), eğitim ve araştırma için bakanlıklardan dört temsilci, çeşitli mesleki uygulama alanlarından dört temsilci (sendikalar, büyük şirketler, kamu yetkilileri), iki öğrenci temsilcisi, iki uluslararası uzman, istişare ve danışma için akreditasyon kurumlarından bir temsilci [11].

Akreditasyon Konseyinin sorumlulukları aşağıda verilmiştir.

- Akreditasyon ajanslarının akreditasyonu,
- Akreditasyon ajanslarının işleyişini gözlemleme ve bunların periyodik olarak yeniden akredite edilmesi,
- Akreditasyon standartları, prosedürleri ve kriterlerinin tanımlanması.

Akreditasyon Konseyinin hukuki statüsü başlangıçta belirsizdi ama 2004 yılında vakıf olarak yasal statü verildi. Ancak, Akreditasyon Konseyinin kararlarının yasal bağlayıcı hale belirsizdir. Almanya Akreditasyon Konseyi, kalite güvencesine yönelik uluslararası ağ olan INQAAHE (Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Uluslararası Ağının) ve ENQA (Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Avrupa Ağının) in üyesidir [11].

Alman akreditasyon sisteminin ikinci düzeyini Akreditasyon Ajansları oluşturmaktadır. Sadece Akreditasyon Konseyi tarafından akredite edilen ajansların, lisans programları akredite etmesine izin verilmektedir. Bununla birlikte, yükseköğretim kurumları ve bölümler, uluslararası akreditasyon için örneğin Amerikan uluslararası akreditasyon ajanslarından ek bir akreditasyon almayı seçebilir [11].

Almanya’da, coğrafi bölgelere veya disiplinlere göre özelleştirilmiş altı Akreditasyon Ajansı bulunmaktadır. Bunlar [11]:

- Agency for Quality Assurance Through Accreditation of Study Programmes (AQAS): North-Rhine Westphalia ve Rhineland Palatinate’de genel akreditasyon
- Accreditation Agency for Study Programmes in Computer Sciences, Natural Sciences, and Mathematics (ASIIN): spesifik akreditasyon
- Accreditation Agency for Study Programmes in the Field of Health Care and Social Work (AHPGS): spesifik akreditasyon
- Institute for Accreditation, Certification, and Quality Assurance (ACQUIN): Bavaria, Thuringia, ve Saxony’de genel akreditasyon
- Foundation for International Business Administration Accreditation (FIBAA): Almanya, Austuralya, İsviçre, Hollanda ve İsveç’te spesifik akreditasyon
- Central Evaluation and Accreditation Agency (ZEvA): Lower Saxony ve Hesse’de genel akreditasyon.

Bu kurumların yasal statüsü değişmekle birlikte, çoğunluğu kar amacı gütmeyen bir organizasyon şeklindedir. Karar verme organları; Akreditasyon Konseyinin kararları ve Devlet temsilcilerinin, örneğin; yüksek öğretim kurumları, öğrenciler, meslek alanları/işverenlerin kararlarını yansıtır. İlgili bakanlıkların temsilcileri bir danışman veya gözlemci statüsündedir [11].

Almanyadaki eğitim ve öğretim için kapsamlı dış kalite değerlendirme sistemi kurulmuş olmasına karşın çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalınmıştır. Bunlar [11]:

- Akreditasyon sisteminin reformları takip edememesi,
- Birçok programın akreditasyon olmadan eğitim öğretime başlamak zorunda kalması,
- Akreditasyon değerlendirme sürecinde yeterli sayıda hakemin yer almasını sağlayacak cezbedici şartların oluşturulamaması,
- Akreditasyon sisteminin güçlü Avrupa politikalarından etkilenmesi,
- Almanya’da yeni açılan lisans ve master programlarının üçte ikisinin düzenli bir akreditasyon süreci geçirmemesi, bunun da öğrenciler arasında şikâyet ve yasal sorunlara yol açması

Almanya, 16 eyaletin eğitim alanındaki özel sorumluluklarını bünyesinde taşıyan federal bir sisteme sahiptir. Bu da hem ulusal hem de Avrupa sorumlulukları açısından kalite güvencesinin süper karmaşık bir sistem olarak ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, akreditasyon pahalı bir işlemdir ve giderlerinin herhangi bir ek destek olmadan kurumlar tarafından ödenmesi de zordur [11].

Alman akreditasyon politikası, Alman üniversitelerinde eğitim kalitesini sağlamak için hükümet tarafından gerçekleştirilen önemli bir girişimdir. Ancak, yükseköğretimdeki yüksek maliyet bu süreci zorlamaktadır. Ek olarak, akreditasyon diğer kalite değerlendirme ve güvence faaliyetleri ile bütünleşik değildir. Bu sonuçta daha az tanınmaya, daha az şeffaflığa ve kalite güvence sisteminde bir parçalanma yol açmaktadır. Bu da daha fazla kontrol, daha fazla denetim ve daha fazla hesap gerektiren kalite güvence sistemine ihtiyaç oluşturmuştur [11].

6.5. Japonya’da Akreditasyon Uygulamaları

Japonya üniversitelerinde akreditasyon, gönüllü bir kuruluş olan Japon Üniversiteleri Akreditasyon Derneği (JUAA) tarafından yürütülmektedir. Dernek, 1947 yılında 46 ulusal, yerel kamu ve özel üniversitelerin desteğiyle kurulmuş ve bazı ABD akreditasyon ajansları model olarak alınmıştır.

JUAA’nın misyonu, Japonya’da yükseköğretim kurumlarının kalitesini iyileştirmeye teşvik etmektir. JUAA’da tam üyelik için başvuran üniversiteler için 1951 yılında akreditasyon faaliyetlerine başlanmıştır. 1996 yılında, JUAA her üniversite tarafından “kendi kendine çalışma” sonuçlarına dayalı üniversite akreditasyon sistemini revize etmişlerdir.

31 Ağustos 2004 tarihinde, JUAA, Milli Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından üniversiteler için akreditasyon sertifikası vermeye hak kazanmıştır. JUAA, 7 alanda Sertifikalı Değerlendirme ve Akreditasyon gerçekleştirmektedir. Lisansüstü eğitim için ayrı bir kuruluş yoktur. 1949 yılı Nisan ayında “lisansüstü standartlar” oluşturulmuştur. 2004 yılında Eğitim Bakanlığı tarafından üniversitelerde sertifikasyon zorunlu hale getirilmiştir. Akredite olan kurumlardan, lisans/yüksekokul/meslek okullarında her 7 yılda; lisansüstü için her 5 yılda tekrar değerlendirme yapılmaktadır. Dış değerlendirmeyi yapan kuruluş Milli Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığından onay almaktadır. İlk sertifikalı ajans olan JUAA, üniversiteler, kolejler, hukuk okulları, meslek yüksek lisans işletme okulları, kamu politikası profesyonel enstitü, halk sağlığı profesyonel enstitü ve lisansüstü eğitim kurumları olmak üzere 7 farklı alanda gerçekleştirilmektedir [12,13].

Japonya Üniversitelerde İç Kalite Güvence Sistemi, Üniversite Akreditasyon Sistemi Reformu ile sağlanmış ve Sertifikalı Değerlendirme ve Akreditasyon üniversitelerin mevcut durumunu anlamak ve korumak için kullanılmaktadır. Kalitesinin artırılması için gerekli reformları teşvik etmek için kurulmuştur. Sertifikasyonda akademik aktiviteleri değerlendirmede; üniversite içi kalite güvenlik sistemi ve etkinliği, kendilerini geliştirme, temel değerlendirme, geliştirmede sürekliliğin sağlanması, hakem incelemeleri temel unsurlardır.

Japon Üniversitelerinde Akreditasyon Prosedürünün şematik gösterimi Şekil 1.1’de verilmiştir. Şekil 1.1’den görülebileceği gibi belirli bir sistematik içerisinde sürecin planlanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması aşamaları yer almaktadır.

Şekil 1.1: Japon Üniversitelerinde Akreditasyon Sürecinin Şematik Gösterimi

6.6. Bologna Süreci

İçinde bulunduğumuz yüzyılda ortaya çıkan ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik gelişmeler yükseköğretimin yeniden yapılanmasını gerekli kılmıştır. Bunun üzerine ülkeler, kendi yükseköğretim sistemlerini iyileştirmek, karşılaştırmak, benzer sorunlara ortak çözümler üretmek üzere bölgesel işbirlikleri oluşturmaya başlamışlardır. Bunlardan en kapsamlısı, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'nın ekonomik gelişimiyle rekabet etmek amacıyla Avrupa bölgesinde ortak

bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) oluşturmak üzere başlatılan Bologna Süreci' dir [15].

Avrupa düzeyinde, 29 ülkenin Eğitim Bakanları tarafından 19 Haziran 1999 tarihinde Bologna Deklarasyonu ile başlatılan, günümüzde 47 ülkenin dâhil olduğu Bologna Süreci 2010 yılına kadar Avrupa Yükseköğretim Alanı yaratmayı hedefleyen alışılmışın dışında bir süreçtir. Sürecin temel hedefleri, Bologna Bildirgesi ile ilan edilmiştir.

Bu hedefler aşağıdaki gibi kısaca sıralanabilir [15]:

- Kolay anlaşılır ve birbiriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi),
- Yükseköğretimde lisans ve yüksek lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek (2003 Berlin Bildirgesi'nde yükseköğretimin mevcut iki aşamasının yanı sıra, üçüncü aşama olan doktora düzeyini de içermesinin gerekliliği üzerinde fikir birliğine varılmış, dolayısıyla bu tarihten itibaren iki aşamalı derece sistemi yerine üç aşamalı derece sistemine geçiş Bologna Süreci'nin ana hedefleri arasında yerini almıştır.),
- Avrupa Kredi Transfer Sistemini - AKTS (ECTS: European Credit Transfer System) uygulamak,
- Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak,
- Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını uygulamak ve yaygınlaştırmak ve
- Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmektir.

Bologna sürecinin belirlediği hedefler, diğer üye ülkeler için olduğu kadar yükseköğretim çalışmalarını küresel boyuta ulaştırma konusunda ülkemiz için de uygun araçlar sunmaktadır. Yükseköğretim sistemimizin yeniden yapılandırılması ihtiyacı doğrultusunda Türkiye 2001'de Bologna Sürecine dâhil olmuştur.

Bologna Süreci kapsamında yayımlanan bildirilerin yasal bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Süreç tamamen her ülkenin özgür iradeleri ile katıldıkları bir

oluşumdur ve ülkeler Bologna Süreci'nin öngördüğü hedefleri kabul edip etmeme hakkına sahiptirler [16].

Avrupa Yükseköğretim Alanında, üye ülkelerin eğitim sistemlerinin tek tip yükseköğretim sistemi haline getirilmesi arzulanmamaktadır. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nda asıl hedeflenen, çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulmasıdır. Amaç, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir olması ve uyumlu hale getirilmesinden ibarettir. Bu şekilde, bir ülkeden ya da yükseköğretim sisteminden bir diğerine geçişin kolaylaşması ve böylece öğrenciler ve öğretim elemanlarının hareketliliğinin sağlanması ile istihdamın artırılması hedeflenmiştir.

Bologna Süreci'nin ulusal bağlamda uygulanmasında, başta yükseköğretim kurumları olmak üzere birçok paydaşa çok önemli sorumluluklar düşmektedir. Ülkemizde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) sürecin uygulanmasında ve takip edilmesinde birinci dereceden sorumlu kurumdur. Yükseköğretim Kurulu, Bologna Süreci'ni yükseköğretim sistemimizin yeniden yapılanması için uygun bir araç olarak değerlendirmekte ve yükseköğretim kurumlarımızın uluslararası düzeyde görünürlüğünü, tanınırlığını, kalitesini arttırmak için çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çalışmalardan bir kısmı Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen ve ülkemizde 2004 yılından itibaren yürütülen “Bologna Uzmanları Ulusal Takımı Projesi” kapsamında, bir kısmı ise Yükseköğretim Kurulu'nun oluşturduğu komisyonlar tarafından yürütülmekte ve yapılan çalışmalarla yükseköğretim kurumlarımızın tamamını sürece dâhil etmeyi hedeflemektedir [17].

Türk Yükseköğretiminde Bologna Süreci'nin uygulanmasıyla;

- Uluslararası rekabetin oluşturulması,
- Öğrenci merkezli uygulamaların ve ders programlarının oluşturulması,
- Hareketliliğin özendirilmesi, kalitesinin artırılması,
- İstihdam edilebilirliğin artırılması,
- Derece ve diplomaların tanınırlığının artırılması ve
- Eğitim-öğretim kalitesinin ve şeffaflığının artırılması

için bir dizi somut adım atılmıştır [18].

6.7. Ülkemizde Akreditasyon Uygulamaları

6.7.1. MÜDEK Uygulamaları

Türkiye'de mühendislik eğitim programlarının akreditasyonu, Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK) tarafından yapılmaktadır. Bağımsız bir kuruluş olan MÜDEK;

- 2002 yılında *Mühendislik Değerlendirme Kurulu* (MDK) adı ile bağımsız bir platform olarak kurulmuş ve 2003 yılında mühendislik programlarının değerlendirmesine başlamıştır.
- MDK, 2006 tarihinde Avrupa Mühendislik Eğitimi Akreditasyon Ağı (ENAAE-European Network for Accreditation of Engineering Education) adlı kuruluşa üye olmuştur.
- MDK, 2007 yılı başında MÜDEK (*Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği*) adlı bir sivil toplum kuruluşuna dönüşmüş ve o zamandan bu yana Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yükseköğretim kurumlarının mühendislik programlarında “ulusal, sektörel ve program yeterlilikleri” odaklı ulusal bir kalite güvence kuruluşu olarak resmen tanınmaktadır.
- 2009 yılından bu yana akredite edeceği mühendislik eğitimi programlarına “EUR-AC Etiket” vermek üzere ENAAE tarafından yetkilendirilmiştir.
- 25.6.2011’de IEA (International Engineering Alliance) Washington Accord’a önce aday üye (Provisional Status) olarak, 15.6.2012’de ise tam üye (Full Member Signatory) olarak kabul edilmiştir.

Mühendislik programlarının, MÜDEK tarafından akreditasyonu, gönüllülük esasına dayalı bir süreç olup, Türkiye’de mühendislik eğitiminin kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bu yapı, sadece “başvuruda bulunan programların” akreditasyon amacıyla değerlendirilmesini yapmaktadır. Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunan ve YÖK tarafından tanınan yükseköğretim kurumlarının başvurabilmesi için en önemli unsur, mühendislik lisans ve yüksek lisans eğitim

programlarının olmasıdır. Yani, başvuru yapan bir programın adında "*mühendislik*" sözcüğü bulunmalıdır.

MÜDEK, bir mühendislik programının akreditasyonu için Öğrenciler, Program Eğitim Amaçları, Program Çıktıları, Sürekli İyileştirme, Eğitim Planı, Öğretim Kadrosu, Altyapı, Kurum Desteği ve Parasal Kaynaklar, Organizasyon ve Karar Alma Süreçleri, Programa Özgü Ölçütler olmak üzere 10 ölçüt üzerinden değerlendirme yapmaktadır [19].

Akreditasyon sürecine girmek isteyen kurum, bunu hangi programlar için istiyorsa (her program için ayrı olmak üzere) öncelikle bir Öz değerlendirme Raporu (ÖDR) hazırlamak zorundadır. Öz değerlendirme raporu (program ve kurumun MÜDEK tarafından niteliksel ve niceliksel değerlendirmesi için gereken bilgileri sağlamaya yönelik olup) belirlenen ana başlıklardan oluşur [20].

Mühendislik programlarını değerlendirme ve akreditasyon çalışmalarına 2003 yılında başlamış olan MÜDEK, Temmuz 2014 tarihine kadar, 21 farklı disiplinde toplam 482 mühendislik lisans programı değerlendirmesi gerçekleştirmiştir. 2014-2015 değerlendirme döneminde ise 108 mühendislik lisans programının MÜDEK tarafından değerlendirmesi planlanmaktadır.

MÜDEK program değerlendirme çalışmaları, MAK'ın (Mühendislik Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu) oluşturduğu değerlendirme takımları tarafından ve MÜDEK'in yayınlamış olduğu değerlendirme ölçütlerine göre yapılmaktadır. Bu ölçütler, bir mühendislik programının akreditasyon için sağlaması gereken minimum koşulları oluşturmaktadır.

Değerlendirme takımları, bir takım başkanı ve değerlendirilecek her program için en az bir program değerlendircisinden oluşmaktadır. Her değerlendirme döneminde, başvurduğu mühendislik lisans programlarının değerlendirmesi yapılacak her yükseköğretim kurumu için ayrı bir değerlendirme takımı kurulmaktadır.

Program değerlendiricileri, kendi alanlarında uzman ve mühendislik eğitimi konusunda önemli birikimi olan akademisyenler ve profesyonel mühendisler

arasından seçilmektedir. Her program değerlendiricisi, MÜDEK tarafından verilen bir eğitim programını tamamladıktan sonra, değerlendirme ziyaretlerinde görev alabilmektedir. MÜDEK'in Ocak 2015 itibarıyla 23 değişik mühendislik disiplinde, 85'i sanayiden olmak üzere, toplam 265 kişilik eğitimli bir değerlendirici havuzu bulunmaktadır [22].

MÜDEK idari personeli dışında, MÜDEK kurulları, komiteleri, çalışma grupları ve akreditasyon değerlendirme takımlarında görev alan tüm kişiler, herhangi bir ücret almadan gönüllülük esasına göre çalışmaktadırlar.

MÜDEK akreditasyon başvuru ve sonuç süreci, ilk genel değerlendirme için ortalama 1,5 sene sürmektedir. Bu süreç sonucunda başvuran programlara; ilgili ölçütlerin tümünü sağladıkları takdirde kesintisiz 5 yıllık, ilgili ölçütlerde “zayıflık” tespit edildiği takdirde ise 2 yıllık akreditasyon verilmektedir. Eğer ölçütlerin herhangi birinde “eksiklik” varsa başvuru yapan bölüm akreditasyon alamamaktadır [23].

6.7.2. YÖK Çalışmaları

YÖK yükseköğretimde kalite çalışmalarını uzun yıllardır yürütmektedir. Bunun için farklı komisyonlar oluşturulmuştur. İlk komisyon yaklaşık olarak 6 aylık bir çalışma ile hazırlamış olduğu 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu içinde tanımları yapılmış olan ve Bologna Derece sistemi ile uyumlu olan önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora derecelerini kapsayan Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi içinde bu dereceleri almaya hak kazanan öğrencilerin sahip olması gerekli genel öğrenim çıktıları, QF-EHEA ve EQF-LLL göz önünde bulundurularak, her kademe için, aşağıdaki şekilde taslak haline getirilip 27 Nisan 2007 Türkiye Üniversitelerinin görüşlerine ve katkılarına sunulmuştur. Lisansüstü eğitim-öğretim yeterlilikleri aşağıda verilmiş ve kısaca açıklanmıştır [24-26].

Yüksek Lisans:

- Lisans derecesi yeterliliklerine dayalı bir alanda, bilgilerin genişletilmesi ve derinleştirilmesi ile birlikte bilimsel araştırma yaparak bilgiye ulaşabilme, bilgiyi değerlendirme, yorumlama ve uygulama yeterliliklerine sahip olmak,
- Sınırlı ya da eksik verileri kullanarak bilimsel yöntemlerle bilgiyi tamamlayabilmek ve bu bilgileri bilimsel, toplumsal ve etik sorumluluk ile uygulayabilmek,
- Çalışmalarının süreç ve sonuçlarını, o alandaki veya dışındaki gruplara sistematik ve açık bir şekilde yazılı ya da sözlü aktarabilmek,
- Bağımsız olarak kendi başına, bir problemin kurgulanmasından başlayarak, çözüm yöntemi geliştirmek, çözmek, sonuçları uygulamak ve bunları yazılı ve sözlü olarak sunabilmek,
- Mesleki faaliyet ve projelerde öngörülmeleyen karmaşık durumlarda, yeni stratejik yaklaşımlar geliştirebilmek ve sorumluluk alarak çözüm üretebilmek,
- Çalışma gruplarının stratejik performanslarını değerlendirmek ve gelişmesine katkıda bulunabilmek,
- En az bir yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişim yeteneğine sahip olmak,
- Mesleğinin gerektirdiği; bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisi ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme ve geliştirebilme yetkinliğine sahip olmak,
- Kendi alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel ve etik değerleri gözetme, öğretme ve denetleme yeterliliğine sahip olmak,
- Alanlarında, özömsedikleri bilgiyi ve problem çözme yeteneklerini, disiplinler arası çalışmalarda uygulayabilmek.

Doktora:

- Genellikle yüksek lisans derecesi yeterliliklerine dayalı bir alanda, bilgilerin genişletilmesi ve derinleştirilmesi ile birlikte özgün bir konuda bir araştırma sürecini bilimsel saygınlık içinde bağımsız olarak; algılama, tasarlama, uygulama ve sonuçlandırma yeterliliklerine sahip olmak,
- Bir alanda en yeni bilgilere sistematik bir yaklaşımla sahip olma ve kavramanın yanında bu alanla ilgili araştırmalarda, yöntem ve becerilerde üst düzeyde ustalık kazanmak,
- Bilime yenilik getiren, yeni bir bilimsel yöntem geliştiren ya da bilinen bir yöntemi bir alana uygulayan kapsamlı bir çalışmanın en az bir bölümünü, ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayınlayıp, alanındaki bilginin sınırlarını genişleterek bilime katkıda bulunmak,
- Yeni ve karmaşık fikirlerin eleştirel analizini, sentezini ve değerlendirilmesini yapma yeterliliğine sahip olmak,
- Uzmanlık alanları ile ilgili olarak alanında çalışanlarla, alanı dışındaki daha geniş bilimsel topluluklarla ve toplumun geneli ile hem kendi resmi dilinde hem de bir yabancı dilde yazılı ve sözlü iletişimi ileri düzeyde kurma yetkinliğine ulaşmak, ve
- Akademik ve profesyonel bağlamda teknolojik, sosyal veya kültürel ilerlemeleri, bilgi toplumunda tanıtıp yüceltebilme yeteneğini kazanmaktır.

7. ÜNİVERSİTEMİZDE LİSANSÜSTÜ AKREDİTASYON SÜRECİ İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALAR

Gazi Üniversitesi FBE tarafından yürütülmekte olan Lisansüstü Eğitimde Akreditasyon Çalışmaları 2013 yılında başlamıştır. Bu kapsamda eğitim-öğretim faaliyetleri, altyapılar ve verilen hizmetler gözden geçirilmiş ve bir durum tespiti yapılmıştır. Yapılan tespitlerde, altyapının iyileştirilmesi gerektiği belirlendiğinden enstitümüzün bilişim altyapılarının ve hizmet kalitesinin artırılmasına öncelik verilmiş ve daha sonra bu faaliyetlerin başlatılmasına karar verilmiştir.

Bu kapsamda yapılan çalışmalar aşağıda sırasıyla paragraflar halinde özetlenmiştir.

1. Lisansüstü eğitim-ğretim ve araştırma faaliyetlerinde üniversitemiz içinde önemli yeri olan FBE; seçkin akademik kadrosu ile fen bilimleri, mimarlık, mühendislik ve teknoloji alanında geleceğimizin seçkin bilim insanlarını, araştırmacılarını, bilgili ve deneyimli yöneticilerini, kalifiye elemanlarını yetiştirme görevini yerine getiren, toplam kalite anlayışını benimsemiş, ğrenci eksenli, başarı odaklı ve şeffaf yönetim anlayışını benimsemiş bir birim olarak hizmet vermektedir. Gazi FBE'yi sadece ülkemizde değil dünyada da marka yapmayı hedefleyen çalışmalar yapılmıştır.
2. FBE Müdürlüğü ve Yönetim Kurulu, son dönemde kendisine yeni hedefler belirlemiş, e-FBE olma ve tüm işlemlerini elektronik ortamlarda yaparak hem hızlı, güvenilir ve yüksek kalitede hizmet sunmak hem de şeffaf yapılar oluşturmak için çalışmaktadır.
3. Kurumsal imaj çalışması yapılmış ve enstitü bünyesinde kullanılan materyaller, dokümanlar, formlar bu çerçevede yenilenmiştir.
4. Kurumsal web sayfamızı, web sayfası içeriklerini, web sayfasında bulunan tüm dokümanları, formları yenilenmiştir. Web sayfasının dünyaya açılan İngilizce tarafı tamamlanmıştır.
5. Akademik yayınlarda intihali engellemek için iThenticate (İntihal Engelleme) programını devreye alınmıştır.
6. Enstitümüz ğrenci İşleri Bilgi Sistemini niversite "ğrenci İşleri Bilgi Sistemine" adapte edilmiştir.
7. Enstitüde iş süreçleri analizi yapılmış, iş ve işlemlerimizi hızlandırmak ve kaliteli hizmet vermek için çalışmalar yürütülmüş, iş ve işlemlerde kullanılan 31 form 18'e düşürülmüş ve formlar güncellenmiştir. Formların hızlı doldurulması ve ulaştırılması için akıllı formlar tasarlanmış ve yeni bilgiler formlara eklenmiştir.
8. Anabilim dalları ilk kez ziyaret edilmiş, ğretim üyelerimizle yüz yüze görüşülmüş, ğretim üyelerinin problemleri yerinde tespit edilmiş ve enstitümüzün yaptığı ve yapacağı çalışmalar ğretim üyeleriyle paylaşılmıştır.
9. Enstitü yönetimi tarafından alınan kararlar ile yapılan lisansüstü tezlerde bronz, gümüş ve altın tez uygulaması başlatılmış, güncelliğini yitiren lisansüstü tez

kapaklarına yeni bir tasarım çalışması yapılmış, karekod uygulamasına geçilmiş ve 2013 yılı başından itibaren uygulamaya alınmıştır. Tezin arka kapağına yerleştirilen karekod ile tezin konusu, yapıldığı anabilim dalı, hazırlama yılı, tez danışmanı gibi ayrıntılar sayısal ortamda takip edilebilmektedir.

10. 1983 yılından bugüne enstitümüzde yapılmış olan tezler elektronik ortama taşınarak elektronik tez arşivi oluşturulmuştur. Bu sayede; yapılan tüm tezler, bilim yönetim anlayışını benimsemiş bir birim olarak hizmet vermektedir. Gazi FBE'yi sadece ülkemizde değil dünyada da marka yapmayı hedefleyen çalışmalar yapılmıştır.
11. FBE Müdürlüğü ve Yönetim Kurulu, son dönemde kendisine yeni hedefler belirlemiş, e-FBE olma ve tüm işlemlerini elektronik ortamlarda yaparak hem hızlı, güvenilir ve yüksek kalitede hizmet sunmak hem de şeffaf yapılar oluşturmak için çalışmaktadır.
12. Kurumsal imaj çalışması yapılmış ve enstitü bünyesinde kullanılan materyaller, dokümanlar, formlar bu çerçevede yenilenmiştir.
13. Kurumsal web sayfamızı, web sayfası içeriklerini, web sayfasında bulunan tüm dokümanları, formları yenilenmiştir. Web sayfasının dünyaya açılan İngilizce tarafı tamamlanmıştır.
14. Akademik yayınlarda intihali engellemek için iThenticate (İntihal Engelleme) programını devreye alınmıştır.
15. Enstitümüz Öğrenci İşleri Bilgi Sistemini üniversite "Öğrenci İşleri Bilgi Sistemine" adapte edilmiştir.
16. Enstitüde iş süreçleri analizi yapılmış, iş ve işlemlerimizi hızlandırmak ve kaliteli hizmet vermek için çalışmalar yürütülmüş, iş ve işlemlerde kullanılan 31 formu 18'e düşürülmüştür ve formlar güncellenmiştir. Formların hızlı doldurulması ve ulaştırılması için akıllı formlar tasarlanmış ve yeni bilgiler formlara eklenmiştir.
17. Anabilim dalları ilk kez ziyaret edilmiş, öğretim üyelerimizle yüz yüze görüşülmüş, öğretim üyelerinin problemleri yerinde tespit edilmiş ve enstitümüzün yaptığı ve yapacağı çalışmalar öğretim üyeleriyle paylaşılmıştır.
18. Enstitü yönetimi tarafından alınan kararlar ile yapılan lisansüstü tezlerde bronz, gümüş ve altın tez uygulaması başlatılmış, güncelliğini yitiren lisansüstü tez kapaklarına yeni bir tasarım çalışması yapılmış, karekod uygulamasına geçilmiş

ve 2013 yılı başından itibaren bunu uygulamaya alınmıştır. Tezin arka kapağına yerleştirilen karekod ile tezin konusu, yapıldığı anabilim dalı, hazırlama yılı, tez danışmanı gibi ayrıntılar sayısal ortamda takip edilebilmektedir.

19. 1983 yılından bugüne enstitümüzde yapılmış olan tezler elektronik ortama taşınarak elektronik tez arşivi oluşturulmuştur. Bu sayede; yapılan tüm tezler, bilim insanlarının, araştırmacıların ve ülkemiz kurumlarının hizmetine web ortamında açılmıştır.
20. 1988 yılından başlayarak kesintisiz olarak şimdiye kadar yayın hayatını sürdüren ve ulusal ve uluslararası (Scopus, EI ve EBSCO) indekslerde taranan Fen Bilimleri Dergisi'nin SCI tarafından taranması için çalışmalar yapılmıştır. Dergi 2013 yılından itibaren enstitü dergisi ismi ile yayın hayatına devam ederken, buna ilave olarak alan daraltılması yapılarak 3 yeni dergi (2 İngilizce +1 Türkçe) ile yayın hayatına başlamış ve tamamen elektronik olarak devam etmektedir.
21. Enstitü Yönetim Kurul toplantıları her hafta yapmaya başlanmıştır. Kurul toplantı tutanak formatlarını yenilenmiş ve 2013 yılından itibaren tüm Yönetim Kurulu kararlarını, şeffaf ve hesap verebilir, adalet ile hareket eden ve kurallara göre yöneten yönetim anlayışı gereği doğrultusunda, FBE web sayfasında ilan edilmeye başlanmıştır.
22. Elektronik ortamları kullanmak, hizmetlerimizi hızlandırmak ve öğrencilerimizle daha hızlı iletişim kurmak, etkinliklerimizi duyurmak ve öğrencilerimizden hızlı bildirimler alabilmek için Facebook ve Twitter grupları oluşturulmuştur. Eposta üzerinden hizmet verilmeye başlanmıştır.
23. Enstitü olarak, üniversitemiz ve ülkemiz için daha faydalı hale getirecek projeler geliştirilmiştir. Üniversite Açık Kaynak ve Elektronik Dergiler Koordinatörlüğü oluşturularak üniversitemizin 24 dergisinin altyapılarının elektronik ortama dönüştürülmesi için çalışmalar yapılmıştır. Enstitümüz tarafından organize edilen, çeşitli üniversitelerden akademisyenler ve ilgili sektör temsilcilerinin katılımıyla “Bilimsel Dergilerimiz ve Uluslararası İndekslerdeki Yeri Çalıştayı”nı düzenlenmiştir. Bu çalıştay sonucunda, elde ettiğimiz bilgi ve bulguları ile önerileri kapsayan bir sonuç bildirgesi hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu rapora ve çalıştayda yapılan sunumlara da <http://dergilercalistayi.gazi.edu.tr> adresinden erişilebilir.

24. 24 Mayıs 2013 tarihinde “Üniversitemizin Dünya Bilime Katkısı, Dünyadaki Yeri, Durum Analizi ve Yapılması Gerekenler Çalıştayı”nı düzenlenmiştir. Çalıştay Sonuç Bildirgesi tarafımızdan hazırlanmış ve tüm kamuoyu ile paylaşılmıştır.
25. Üniversitemizde Fen Bilimleri alanında yapılan Sanayi ve Teknoloji Tezlerini teşvik etmek ve ödüllendirmek amacıyla 3 yıldır düzenlenen etkinlikte tezlere destek verilmektedir.
26. Enstitümüz Yönetim Kurulu Mayıs 2013'te aldığı karar ile yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinden, ulusal ve uluslararası dergilerde yayın yapma zorunluluğu getirmiştir.
27. Yeni hazırlanan ve kısa süre sonra uygulanmaya başlanacak olan Lisansüstü Yönetmelik Çalışmaları’na diğer enstitülerle beraber katkı verilmiştir.
28. Her dönem başı ve sonunda "Öğrenci Memnuniyet Anketleri" düzenlenerek öğrencilerin memnuniyeti analiz edilmekte ve sonuçlara göre gerekli önlemler alınmaktadır.
29. Enstitü kurullarında sıfır evrak yaklaşımı benimsenmiş ve yapılan tüm Enstitü Kurul toplantıları tamamen elektronik ortamlarda yapılmaya başlanmıştır.
30. Enstitümüz bünyesinde bulunan ve ortak program yapan ve yürüten anabilim dalları gözden geçirilmiş ve daha etkin olabilmeleri için bu anabilim dalları yeniden yapılandırılmıştır. İki anabilim dalımızın doktora programı açması teşvik edilmiştir. Enstitü bünyesinde ülkemizde ilk kez "Bilgi Güvenliği Mühendisliği Anabilim Dalı" ve “Smart Grids Anabilim Dalı” ile (İngilizce) yeni programlar açılmıştır.
31. Yurtdışındaki üniversitelerle işbirliği yapılması ve lisansüstü eğitim öğretimde ortak diploma, öğrenci değişimi gibi konularda işbirliği yapılması için çalışmalar başlatılmıştır. Uluslararası üniversitelerle işbirliğinin arttırılmasına yönelik olarak "Uluslararası İşbirliği Çalıştayı" İstanbul’da düzenlenmiştir. Çalıştay 20'nin üzerinde ülkeden 40'tan fazla akademisyen katılmış ve Gazi Üniversitesi ile pek çok üniversite uluslararası işbirliği antlaşması imzalamıştır. Lisansüstü eğitim öğretimde ortak diploma, öğrenci değişimi gibi konularda işbirliği yapılması için çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmaya katılan üniversiteler, ülkeler ve kişiler ile

ilgili bilgilere <http://powereng2013.org/files/workshops/workshop4.pdf> adresinden erişilebilir.

32. Gazi Bilgi Paketi tüm anabilim dallarınca tamamlanmıştır.
33. FBE Akreditasyon Komisyonu kurulmuştur.
34. FBE Akreditasyon Danışma Kurulu kurulmuştur.
35. Gazi FBE ABD Başkanlarına “Dünyada ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim-Öğretimde Akreditasyon” semineri verilmiştir.
36. Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Enstitü Müdürlerine “Dünyada ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim-Öğretimde Akreditasyon” semineri verilmiştir.
37. 2015 yılı Mayıs ayında Mersinde düzenlenen Fen Bilimleri Enstitü Müdürleri Konseyinde (FENBİLKON-7), “Dünyada ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim-Öğretimde Akreditasyon” semineri verilmiştir.
38. Üniversitemiz Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından, Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü başkanlığında bir çalışma komisyonu oluşturulmuş ve komisyon 12.02.2015 tarihinden itibaren her hafta toplanarak lisansüstü eğitimde akreditasyona ilişkin faaliyetlerini sürdürmektedir. Toplantılarda alınan kararlar raporlanmıştır.
39. Öğrenci – öğretim üyesi – yönetim – idari personel yapılan çalışmaların kayıt altına alınması için çalışmalar yapılmış ve şu an için Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalında deneme çalışmaları yürütülmektedir. <https://gazi.workit.academy> adresinde bu hizmetler yürütülmektedir. Aynı zamanda üniversitemizde, bu konuda deneyimli olan öğretim elemanlarından oluşan bir de Akreditasyon Danışma Kurulu oluşturulmuştur. Danışma Kuruluna Haziran ayı başında bir toplantı yapılarak geline nokta, bilgilendirme toplantısında özetlenmiş ve bundan sonraki yol haritası belirlenmiştir.

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Yükseköğretimde akreditasyon, bir yükseköğretim kurumu ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın akreditasyon kurumları tarafından belirlenen mükemmeliyet standartlarına uygunluğunu belgelendiren bir sistemdir. Yükseköğretim kurumunun ya da programının ülke içinde ve dışında tanınmasını sağlamaktır. Hem ön ve öz değerlendirmeyi hem de bağımsız uzmanlarca

yapılan iç ve dış değerlendirmeyi içermektedir. Bu sistem, gönüllü olarak işletilmektedir.

Bu rapor kapsamında incelenen ülkeler değerlendirildiğinde,

- Ülkelerde uygulanan akreditasyon ve kalite sistemlerinin ülkelere göre farklılık gösterdiği,
- Yükseköğretimde akreditasyonun ilk olarak ABD’inde ortaya çıktığı ve zamanla yaygınlaştığı,
- Akreditasyonun, kurumsallaşma, şeffaflaşma, ölçme ve değerlendirme, uluslararasılaşma, standartlaşma ve belgelendirme adına bugün en önemli mesafe alan ülkenin ABD olduğu, devletin üniversiteleri desteklemesi için akredite olunmayı şart koştuğu, dolayısıyla bu ülkenin konuyla ilgili önemli mesafeler aldığı,
- ABD’de 81 özel ve kar amacı gütmeyen kurumlar tarafından yürütülmekte olan akreditasyon çalışmalarında, 7.000 farklı kurumda 18.000 programın akredite edildiği, lisansüstü eğitim-öğretimde ise 1200 akredite olmuş program bulunduğu ve bunlardan 430’unun doktora programı olduğu ,
- ABD’de özel ve devlet üniversitelerinin Fen Bilimleri, Mühendislik, Bilgisayar ve Teknoloji programlarının ABD Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi [21] tarafından akredite edilen ABET tarafından akredite edildiği,
- Toplamda 28 ülkede 700 üniversitenin 3400 programının ABET tarafından izlendiği ve akredite edildiği,
- Avrupa’da ise yükseköğretim çok uzun yıllar büyük ölçüde devletler tarafından sunulan bir kamusal hizmet olarak kabul edildiğinden akreditasyona uzun süre ihtiyaç duyulmadığı [1], fakat son dönemde bunun yeterli olmadığı belirlendiğinden farklı yapıların kurulmaya ve çalışmaların yapılmaya başlandığı, Avrupa’da kalite güvence sistemleri ve akreditasyon faaliyetlerinin geliştirilmeye çalışıldığı,
- Avrupa Yüksek Eğitim Alanının (AYA), akreditasyon uygulamaları için çok ciddi çalışmalar yaptığı,

- Avrupa Üniversiteler Birliği'nin (EUA), Avrupa düzeyinde resmi bir akreditasyon süreci üzerinde ısrarla durduğu, bunun için Avrupa Akreditasyon Konsorsiyumu (ECA) adı verilen bir girişimin bulunduğu,
- Yükseköğretimde kalite güvencesine yönelik Avrupa Ağının (ENQA), ulusal kalite güvence kurumlarını bir araya getirerek bunlar arasında bilgi ve deneyim paylaşımını sağlamayı amaçlayan çalışmalar yaptığı,
- Japonya üniversitelerinde akreditasyonun gönüllü bir kuruluş olan Japon Üniversiteleri Akreditasyon Derneği (JUAA) tarafından yürütüldüğü, 46 ulusal, yerel kamu ve özel üniversitelerin desteğiyle 1947 yılında kurululan derneğin 31 Ağustos 2004 tarihinden itibaren JUAA'nın Milli Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından üniversiteler için akreditasyon sertifikası vermeye başladığı,
- Almanya'da yükseköğretimde kalitenin geliştirilmesinden sorumlu Eyalet Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından 2004 yılında eyaletlerarası bir Akreditasyon Konseyinin kurulduğu fakat bunun daha fazla şeffaflık ve tanınırlığa yol açmadığı, daha parçalı bir kalite güvencesi sisteminin doğmasına ve daha fazla denetleme gerektiren yapıların kurulmasını gerektirdiği [23],
- Ülkemizde YÖK bünyesinde Mayıs 2014'te "Yeterlilikler, Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Komisyonunun" (YÖKAK) oluşturulduğu, üniversitelerin program ve kurum bazında yeterliği ve yetkinliğinin Avrupa Birliği standartları çerçevesinde periyodik olarak YÖK tarafından takip edileceği ve akademik kriterlerle incelenerek "kalite" değerlendirmesinin yapılacağı, Üniversitelerin, Avrupa Birliği Standartları çerçevesinde incelenerek, verilen izinlere uyup uymadıkları, eğitimleri, yetiştirdiği öğrencileri yani tüm süreci ve çıktısında sistematik bir şekilde, kriterler çerçevesinde YÖK tarafından denetleneceği değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, yükseköğretimde kalite sürecini yürütecek olan Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK) gibi bağımsız akreditasyon kuruluşları, YÖK tarafından tanınmıştır. YÖKAK kendi yönetmeliği çerçevesinde geliştirdiği şablonlardaki kriterlere göre eğitim programlarının eğitimlerini, akademik performanslarını, ölçme ve değerlendirme sistemlerini, iç kalite güvence sistemlerini, başta öğrenci ve öğretim elemanları olmak üzere paydaşlarla ilişkilerini ve paydaş

değerlendirmelerini, eğitim süreçlerine dâhil edileceği ve bu kriterlerin, Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Yükseköğretim Alanı ölçütler ile uyumlu olacağını bildirmiştir.

Ülkemizde akreditasyon ile ilgili olarak yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, farklı uygulamaların olduğu, program temelli olmasa da kurum temelli akreditasyonların yapıldığı görülmektedir. Gelişmiş ülkelerin bu süreci 1932 den bu yana sürdürdükleri tespit edilmiştir. Başta A.B.D. olmak üzere, pek çok ülkenin akreditasyona çok önem verdiklerini, STK'lar kurdukları, destekledikleri, akredite ettikleri ve bunu bakanlık seviyesinde ulusal boyutta gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Bologna sürecinin akreditasyon alt yapısının oluşturulmasına büyük katkı sağladığı, süreci hızlandırdığı ve yükseköğretimde nihai kalite modelini tespiti yardımcı olacağı görülmektedir.

Bu bağlamda, Gazi Üniversitesinin bu sürece nasıl katkı sağlayabileceği bu çalışmaların çıkış noktası olmuştur. Akreditasyon sürecinin ilk aşamasının “Niyet-Ön Hazırlıklar” olduğu göz önüne alındığında ve kalite geliştirme ve uluslararasılaşma ile ilgili ihtiyaçlar analiz edildiğinde, eğitimdeki öznel ve nitel değerlendirmeleri nesnel ve nicel bir özelliğe kavuşturmak adına, Ocak 2015’te Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde “Akreditasyon Ön Hazırlık Çalışmalarına” başlanmıştır. Ön Hazırlık için Akreditasyon Komisyonu ile Akreditasyon Danışma Kurulları oluşturulmuş olup üyeleri belirlenmiş ve gerekli bildirimler yapılmıştır.

Fen Bilimleri Akreditasyon Komisyonu, her hafta gerçekleştirilen toplantılarda, gelişmiş ülkelerin akreditasyon çalışmalarını incelemiş, incelemeler ışığında kendi bünyemize bunu nasıl dahil edebileceğimiz tartışılmış ve akreditasyon çalışmalarına hız verilmiştir. Bu rapor kapsamında incelenen akreditasyon çalışmalarının ve hazırlanan raporların,

- Ülkemizde lisansüstü eğitim-öğretime yeni bir bakış açısı kazandıracağına, bilgi ve teknoloji üretiminin artmasına katkılar sağlayacağına inandığımız bu çalışmaların

bundan sonraki süreçlerin daha sağlıklı oluşturulmasına ve yürütülmesine katkılar sağlayacağı,

- Bu rapor kapsamında incelenen ülkeler ve sistemler genel olarak değerlendirildiğinde, gelişmiş ülkelerde eğitim-öğretimde akreditasyon çalışmalarının 50 yıldır yürütüldüğü, bunun için özel ve resmi olmayan kurumlar bulunduğu, çoğunlukla lisans programların akredite edildiği, son dönem de lisansüstü programlarında akredite edilmeye başlandığı,
- Ülkemizde de Gazi Üniversitesi Fen Bilimlerin Enstitüsünün başlattığı bu çalışmaların önemli olduğu ve lisansüstü eğitim-öğretim faaliyetlerinin ölçülebilir hale getirilmesi ve belirlenen standartlara göre değerlendirilmesi sonucu ülkemizde de eğitim-öğretim kalitesinin artacağı, uluslararasılaşmanın hızlanacağı, işbirliklerinin artacağı ve en önemlisi ülkemizin buna ihtiyacı olduğu, eğitim-öğretim kalitemizin uluslararasılaşmasına katkılar sağlayacağı;
- Akreditasyon çalışmalarının gerekliliğini, dünyadaki yeri ve önemini ve kritikleri içeren “GÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Akreditasyon Çalışmaları Ön Bilgilendirme” isimli bu raporun hedeflenen çıktıların kısa sürede elde edilmesine katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

9. ÖNERİLER

Kalite güvence sistemi ve denetimi, yükseköğretim kurumlarının kendi belirledikleri kalite güvence sistemlerinin denetimi ile ilgili bir süreç olup uluslararası tanınırlık/akreditasyonla bir ilişkisi yoktur. Ayrıca, kalite güvencesi, bir üniversitenin kendi sorumluluğundadır. Kalite güvencesi, yükseköğretim kurumlarının amaçları ve stratejilerine ulaşmak için ölçmeye dayalı bir iç denetim sistemi sağlamaktadır. Kalite güvence sisteminin uygulanmasının yükseköğretim kurumlarında kaliteyi tek başına artırması beklenemez. Kaliteyi artırmak için yükseköğretim kurumlarında düzenlemeler ve iyileştirmeler yapılmalı, yapısal sorunların çözülmesi için adımlar atılmalıdır. Örneğin yükseköğretim kurumlarının personel ve fiziki altyapısı güçlendirilmelidir. Ayrıca öğretim elemanlarının özlük haklarında iyileştirmeler yapılması, akademisyenliği daha cazip kılacaktır. Bu gibi etmenler, kalitenin artmasına yardımcı olacaktır.

Genel olarak değerlendirildiğinde kalite güvence sisteminin algılanmasından uygulanmasına kadar ülkeler arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bir başka deyişle, kalite güvencesinin uygulanmasıyla yükseköğretimde ulusal hedefin/varılmak istenen noktanın ne olduğu çok önemli bir boyut olup, bu boyut, hangi kalite güvence prosedrlерinin uygulanacağından ulusal ajansların konumu, işlevi ve kompozisyonuna kadar her şeyi belirlemektedir [26]. Örneğin Avusturya’da devlet üniversitelerine akreditasyon uygulanmazken özel üniversitelerin akredite olmaları istenmektedir. Benzer şekilde İsveç’te Ulusal Yükseköğretim Ajansı, akreditasyona önem vermemekte, daha ziyade yükseköğretim kurumlarının iç kalite güvence sistemlerini denetlemekte ve yükseköğretim kurumlarıyla karşılıklı etkileşimi vurgulayan bir sistem uygulamaktadır. Bazı ülkelerde dış denetimin sonucu bir yaptırım uygulanmazken bazı ülkelerde denetim sonuçları, yükseköğretim kurumunun derece verme yetkisini ve/veya devletten alacağı finansal desteği etkilemektedir. lke rnekleri karşılaştırmalı olarak incelendiğinde ortaya çıkan sonuç, yükseköğretimde uygulanacak olan kalite güvencesi mekanizmalarının, ülkenin genel yükseköğretim politikaları ve yükseköğretim sistemiyle uyumlu olması gerektiğidir.

Örneğin, Amerika’da isteyen herkes yükseköğretim kurumu açabilir. Bu ülkede hiçbir st kurumdan onay alınması gerekmez. Serbest piyasanın belirleyici olduğu bu sistemde, akredite olma anlamlıdır, çünkü başka hiçbir denetim mekanizması söz konusu değildir. Oysa Türkiye’de zaten yükseköğretim kurumu açmaktan program amaya kadar olan süreçler, oldukça katı kurallara bağlanmıştı ve ilgili kuruluşlardan izin almaksızın eğitim hiçbir surette verilemez. Oldukça bürokratik bir yapı arz eden bu tip bir yükseköğretim sisteminde, mevcut düzenlemelerin üstüne bir de akreditasyon uygulamak, yükseköğretim bürokrasisini daha da artıracaktır. Bu da, yükseköğretimin gelişimini olumsuz etkileme riski taşımaktadır. Türkiye’nin mevcut yapısı göz önüne alındığında önünde iki seçenek görünmektedir. Ya Japonya ve ABD rneğinde olduğu gibi, bürokratik düzenlemeler önce azaltılacak ve sonra akreditasyondan yararlanılacaktır. Ya da İsveç ve Finlandiya rneğinde olduğunda gibi, YK’n mevcut kalite denetim mekanizmaları aktifleştirilecektir ki bu iki seçenek, özünde birbirine zıt değildir. Her ikisinde de kalite gözetilmektedir. Önümüzdeki yıllarda yükseköğretim kurumu açma ve programlara ğrenci alma

yerine mevcutların kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar ve düzenlemeler yapılırsa, o zaman akreditasyondan bahsedilebilir.

Türk yükseköğretim sisteminde, mevcut büyümenin ve çeşitlenmenin sürdürülmesi gereklidir zira yükseköğretim arzı hâlâ toplumsal talebe cevap verememekte ve yükseköğretim sistemi ağırlıklı olarak tektip bir yapı arz etmektedir. Gerek program açma gerekse bu programların öğrenci almasına izin verme şartlarının, kalite adına çok fazla ağırlaştırılması, yükseköğretim sistemini toplumsal beklentilere cevap vermeyen ve elit bir yapıya büründürme riski taşımaktadır. Dolayısıyla program açma ve öğrenci kabul şartlarının, belli bir asgari düzeyde tutulması gereklidir ve programların sayısının ve çeşidinin artmasına izin verilmelidir. Toplumsal yapısı değişen ve ekonomisi büyüyen bir Türkiye'nin yükseköğretimini tektip bir tarzda kalite şartlarına mahkûm edilmesi, yükseköğretimin toplumun ve ekonominin gerisinde kalma riskini taşımaktadır. Ayrıca büyüme endüstrisi özellikleri arz eden Türk yükseköğretim sistemine, olgun endüstri özellikleri taşıyan yükseköğretim sistemlerine uygulanan denetim mekanizmalarının uygulanması, Türk yükseköğretimini büyümesini sekteye uğratabilir.

Bologna süreciyle birlikte öne çıkan öğrenme çıktılarının öğrenci ve iş piyasası temsilcilerinden alınacak geri besleme ile belirlenmesi ve buna dayalı olarak müfredatların yeniden oluşturulması ve belirli aralıklarla güncellemelerin yapılması yükseköğretimin eğitim kalitesini olumlu etkileyecektir. Ancak, tek başına öğrenme çıktılarının belirlenmesinin bir anlam ifade etmediği, öğrenme çıktılarına dayalı eğitimin gerektirdiği öğrenme ortamından öğretim tekniklerine, ölçme değerlendirmeden kalite güvencesindeki yerinin belirlenmesine kadar diğer tüm faktörlerin birlikte değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Ayrıca, böyle bir dönüşümün gerçekten gerekli olup olmadığı ayrıntılı bir şekilde tartışılmalıdır. Bu süreç, Avrupa yükseköğretiminde de sorunlu ve tartışmaların aktif olarak sürdüğü bir süreçtir. Bu nedenle bu sürecin çok dikkatli ve dolayısıyla yavaş işleminde fayda vardır.

Kalite güvencesi kuruluşlarıyla ilgili önemli tartışmalardan biri, söz konusu kuruluşların bağımsızlığıyla ilgilidir. Bağımsızlık, yaygın olarak algılandığı gibi,

sadece devletten/ hükümetten veya daha genel olarak dış paydaşlardan bağımsız olma sorunu değildir. ENQA (2008) taraması sonuçlarından anlaşıldığı üzere, bu, mümkün de değildir çünkü değerlendirme panellerinde yer alan uzmanlar yükseköğretim kurumları dâhil paydaşlar arasından seçilmektedir. Ayrıca birçok ajansın yönetim kurulunda hükümet temsilcileri yer almaktadır. Varsayılanın/genel kabulün aksine kalite güvence denetimleri, İsveç ve Finlandiya örneklerinde görüldüğü gibi Eğitim Bakanlığına bağlı kamu kuruluşları tarafından gerçekleştirilmektedir. Yunanistan'da kalite güvence ajansının başkanı, Yunanistan parlamentosu tarafından seçilmektedir. Bu örnekler bağımsızlığın, ajansın yapısı ve nasıl kurulduğu ile ilgili bir problem olmadığı, daha ziyade kullanılan prosedürlerin ve yöntemlerin bağımsızlığı ve işlem ve süreçlerin şeffaf olması ile ilişkili bir durum olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, kalite güvence prosedürleri ile ilgili ilk teşebbüslerin eğitim bakanlıkları tarafından başlatılması ve ulusal kalite güvence ajanslarının da bir şekilde eğitim bakanlıklarına bağlı yapılar olarak oluşturulmalarında şaşılacak bir durum bulunmamaktadır.

Hükümete Düşen Görevler

1. Hükümet toplumsal talebi karşılamak adına, son yıllarda çok sayıda yeni yükseköğretim kurumu açmıştır. Bu kurumların açılması, yükseköğretim talebinin karşılanması ve yükseköğretimdeki okullaşma oranlarının artırılması adına, son derece yerinde bir karardır. Bununla birlikte, hükümet, büyüme eğiliminde olan yükseköğretime desteğini artırarak sürdürmelidir. Üniversitelerin personel eksikliğinin giderilmesi ve fiziksel donanımlarının tamamlaması konusunda verilen destek sürdürülmelidir.
2. Hükümet nitelikli öğretim üyesi yetiştirilmesi için yürüttüğü yurt içi ve yurt dışında lisansüstü burs ve destek programlarının hacmini genişletmeli, bu amaçla ayrılan kaynakları artırmalıdır. Diğer kurumlarda olduğu gibi yükseköğretimde de kalitenin insan sermayesi ile ilintili olduğu gerçeğinden hareketle hükümet her seviyedeki akademik personelin daha donanımlı yetiştirilmesi için ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte projeler başlatmalıdır.
3. Türkiye'de üniversiteler kanunla kurulmaktadır. Daha sonraki adımlarda yapılanlar daha sıkı denetlenmeli ve kaliteden ödün verilemeyecek süreçler devreye

alınmalıdır. Bağımsız denetimler yapılmalı ve bunlar yayınlanmalıdır.

4. Üniversitelerde rektörlük atamaları seçimle değil, mütevellî heyetleri gibi yapılar marifetiyle yapılmalı ve performansa dayalı istemler ile üniversiteler yönetilmelidir.
5. Akredite olan kurumlara, dünya örnekleri gibi devlet desteği arttırılmalı veya devlet desteği bu kaliteyi tutturana verilmelidir.

YÖK'e ve Üniversitelere Düşen Görevler

1. Dünyada yükseköğretimde kalitenin tesisi, temelde üniversitelerin ve öğretim üyelerinin sorumluluğundadır. Üniversitelerde kalitenin tesis edilmesi, üniversite dışında bazı bürokratik yapıların varlığıyla değil, kendi kendini düzenlemenin varlığına bağlıdır. İlgili bölümde ele alındığı üzere, Amerikan akreditasyon sisteminin önemli bir avantajı, kendi kendini düzenlemeye dayalı olması ve dolayısıyla birçok Avrupa örneğine kıyasla daha az bürokratik olmasıdır. Ülkemizde de bu yapılar oluşturulmalıdır.
2. Türkiye'nin öncelikleri ve mevcut durumu bilinmeden, kalite güvencesi konusunda atılacak adımların, üniversiteler üzerinde yeni bir bürokratik yük oluşturma riski vardır. Avrupa yükseköğretiminde de oldukça tartışmalı bir konu olan kalite güvencesi konusunda atılacak adımların, dikkatli ve yavaş olmasında fayda vardır. Örneğin, İngiltere'de kalite güvencesi konusunda son yirmi yılda birkaç kez köklü politika değişikliğine gidilmiştir.
3. Yükseköğretim kurumları, mevcut programlarının kalitesini artırmak adına, mezunlarını izlemeli ve ilgili sektörlerde deneyim kazanmış bireylerden eğitim süresince daha fazla faydalanmalıdır.
4. YÖK, lisans ve lisansüstü programların açılması için kaliteye yönelik bir dizi ölçütler belirlemiş olmasına rağmen, bu ölçütlere uyulduğunu veya buna yönelik programların yürütüldüğünü söylemek zordur. YÖK, yükseköğretim programlarını belirli aralıklarla performans değerlendirmesine tabi tutmalı, ihdas edilen ölçütleri sağlamayan programlara eksikliklerini tamamlamaları için ek süre verilmeli, ancak bu süre sonunda da iyileşme sağlanmazsa yaptırımlar uygulanmalıdır.

5. YÖK'ün program başvurularını ve programları denetimi, memurların yürüttüğü bir değerlendirmeden ziyade, akademisyenlerin/meslektaşların değerlendirmesi olarak işlemelidir. Bir başka ifadeyle, yükseköğretim kurumlarının program açma ölçütlerini sağlayıp sağlamadığının denetimi, bürokratik denetimden çok, akran değerlendirmesine dayalı bir süreç olarak işlemelidir.
6. Sınırlı kaynakların verimsiz kullanımına yol açmamak için, üniversiteler program açarken, ilgili programa ülkenin ne derece ihtiyacı olduğunu ve mezunlarının istihdam edilebilirliklerini gözetmeyi bir sorumluluk olarak görmelidirler.
7. YÖK'ün son dönemde başlattığı kalite çalışmaları ve üniversitelerde kalitenin tesisi için Kalite Kurulu oluşturması önemli bir adımdır. Bu kurullarda alınacak kararların, elektronik altyapılar ve sistemlerle desteklenmesi gereklidir. Derslerin, ders içeriklerinin, ders planlarının, ders ve program çıktılarına uygun olarak yapılıp yapılmadığı denetlenmelidir.
8. Birbirine benzer fakat farklı isimlerle programlar açıldığı gözlemlense de içerik olarak bazı programların birbirine benzediği görülmektedir. Bu programlar, dersler veya içerikler filtrelenmeli ve kalite anlayışı öne çıkarılmalıdır.
9. Bağımsız denetim kurullarına görevler verilmeli ve üniversiteler denetlenmelidir.
10. Üniversitelere verilen destekler üniversitelerin kalite anlayışı veya seviyesine göre yapılmalıdır. Yüksek çıktı üreten üniversiteler daha çok desteklenmelidir.
11. Üniversiteler araştırmacı veya eğitimci üniversiteler olarak sınıflandırılmalı ve araştırmacı üniversitelere farklı kaynak aktarımı, sorumluluklar veya hedefler belirlenmelidir.
12. Üniversitelerde yabancı öğrencileri sayıları arttırılmalı ve bu öğrencilerden ülkeye katma değer sağlayacak yapılar kurulmalıdır.
13. Üniversiteler ve bunlara bağlı programların akredite edilebilmesi için teşvikler veya zorunluluklar getirilmelidir.
14. YÖK'ün üniversiteleri belirleyeceği kriterlere göre seviyelendirmesi gereklidir.
15. Lisansüstü eğitim-öğretime öğrenci kabulü şartları esnetilmelidir.
16. Üniversitelerde kalite öğrenci sayılarının artması veya pasif öğrenci sayılarının artmasıyla değil kaliteli öğrenciler ile sağlanabilecektir. Acil olarak, aktif olmayan öğrencilerin kayıtlarının silinmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
17. Üniversiteler kendi içerisinde kaliteyi artırıcı tedbirler almalı ve uygulamalıdır.

Bu raporda da vurgulandığı gibi gönüllülük esasına göre yapılan akreditasyon çalışmaları üniversitelerde desteklenmeli ve tüm programların akredite olması için çalışmalar yürütülmelidir.

18. Gazi Fen Bilimleri Enstitüsünde yapılan bu çalışmaların tüm diğer enstitülerde de yapılması için planlamalar yapılmalıdır.

BÖLÜM II:

FBE Akreditasyon

Çalışmaları ve Dosya

Hazırlama ve

Değerlendirme Kılavuzu

1. GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknoloji hızlı gelişmekte ve değişmektedir. Bunları takip etmek, bu teknolojileri anlamak, yeni teknolojileri geliştirmek ve geleceğe yön veren uzmanları yetiştirmek ve en önemlisi ülkelerarası bilimsel rekabette öncülük yapmak görevini üniversiteler yüklenmiştir. **Eğitim, öğretim, araştırma kabiliyet ve kapasitesini arttıran, bilimselliği ön planda tutan ve kalitelerini yükseltmeyi başarabilen üniversiteler, sadece kendi kurumlarının değil, ülkelerinin de bilim ve teknoloji alanında ön sıralara taşınmasında önemli rol oynamaktadırlar.** Dünyada iyi eğitim veren kurumlar incelediğinde, kalite göstergelerinin yüksek olduğu, ulusal veya uluslararası kalite belgesine veya akreditasyona sahip oldukları, pek çok performans indeksi ve uluslararası ölçüm metriklerine göre üst sıralarda yer aldıkları, ülke bilim, teknoloji ve politikalarını geliştirdikleri görülmektedir.

Eğitim-öğretimin standartlaştırılması, kalitesinin onaylanması ve belgelendirilmesi adımlarını içeren “akreditasyon” sisteminin, üniversiteler tarafından benimsenip yaygınlaştırılmasıyla eğitim-öğretimde kalitenin tüm dünyada artacağı aşîkârdır. Çünkü akreditasyon, kalitenin ve verimliliğin esas alındığı tüm alanlarda, önemli bir kontrol mekanizması olarak işlev görmektedir ve son yıllarda üniversitelerde de kalite güvencesini ve verimliliği sağlamanın etkili araçlarından biri haline gelmiştir. Yükseköğretim programlarının kalite düzeyinin ortaya çıkarılması, bu programlarda müşteri konumunda olan öğrenci ve iş piyasasının bundan haberdar edilmesi, kalite süreçlerinden ve elde edilen ölçüm sonuçlarından kamuoyunun haberdar edilmesi ve bu süreçlerin sertifikalandırma veya belgelendirilmesini sağlayan akreditasyon sistemi; **yükseköğretim kurumlarının uluslararası niteliklere uygun hale gelmesinde, şeffaflaşmasında, denetim ve değerlendirilmesinde bu yolda hedefi olan kurumlar için yeni bir alternatif** olarak görülmektedir.

Uluslararasılaşma ve kaliteli eğitimi yükseltme çabasında olan Gazi Üniversitesi’nin bilim, teknoloji ve eğitimde hem ulusal hem de uluslararası başarılarını daha da yükseltebilmesi ve dünya ölçeğinde bir üniversiteye dönüşebilmesi için, fen ve mühendislik programları başta olmak üzere, bütün eğitim-

öğretim programlarını/bölümlerini, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı, akredite etmeleri gerekmektedir.

Gazi Üniversitesi'nde Tıp, Mühendislik ve Eczacılık Fakültelerinde başlayan çalışmalar bulunmaktadır. Fen bilimleri alanında sadece Mühendislik Fakültesi bölümlerinin pek çoğu, yıllardır MÜDEK tarafından akredite edilmiş olup, eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu çalışmalar, kısa sürede meyvesini vermiş ve eğitim-öğretim kalitesinde hemen etkisini göstermiş ve üniversitemiz mühendislik fakültesi, ülkemizde tüm mühendislik bölümleri arasında 3. sıraya yükselmiştir.

Akreditasyon çalışmalarının, üniversitemizde yaygınlaştırılması, üniversitemizin eğitim-öğretimdeki kalite anlayışını daha da geliştirecek, üniversitemizin dünya sıralamalarında üst sıralarda yer almasını sağlayacak ve en önemlisi, bilim ve teknoloji gelişiminde daha etkin rol alacak nitelikli insan gücü yetiştirmeye, yüksek Ar-Ge çıktıları üretmeye büyük katkı sağlayacaktır.

Gazi Üniversitesi'nin tüm programlarının akredite olma hedefi elbette pek çok zorlukları da beraberinde getirecektir. **BAŞARI; tüm öğretim üyelerinin buna inanmaları ve gönüllü olarak katkı sağlamalarıyla mümkün** olabilecektir.

Fen Bilimleri Enstitüsü, üniversite yönetiminin hedeflediği kalite anlayışı çerçevesinde bu çalışmalara katkı sağlayan, uluslararası bir enstitü olma yolunda ilerleyen, yaptığı çalışmalarla sadece üniversitemizde değil ülkemizde yaptığı örnek çalışmalar ile örnek olan bir enstitüdür. Bu anlamda ülkemizde, lisansüstü eğitim-öğretimde akreditasyon çalışmalarına başlayan enstitülerin başında gelmektedir. Akreditasyon çalışmalarında daha hızlı yol alınabilmesi amacıyla, bu zor ve uzun soluklu çalışmayı gönüllü olarak yürütebilecek bir **odak çalışma grubuna** ihtiyaç olduğundan; Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde, öncelikle öğretim üyelerinden oluşan bir **“Akreditasyon Çalışma Komisyonu”** oluşturulmuştur. Komisyonun yürüttüğü çalışmalar kapsamında; dünyadaki ve ülkemizdeki uygulamalar, iyi-kötü örnekler ve bunların eğitim-öğretim kalitesine yansımalarını değerlendiren ve bunları raporlayıp yayınlayan enstitü bünyesinde bir komisyon oluşturulmuştur. Komisyonumuz ilk olarak, **Dünyada ve Ülkemizde Lisansüstü Eğitim-Öğretimde Akreditasyon Raporunu** yayınlamış, buradan elde edilen bilgiler, deneyimler ve

örneklerden faydalanılması hedeflenmiştir. Bu rapora, Fen Bilimleri Enstitüsü resmi web sayfasından erişebilirsiniz.

Komisyonumuz geniş kapsamlı akreditasyon çalışmasının devamı olarak ikinci bir çalışma yapmış, lisansüstü eğitim öğretimde akreditasyon çalışmalarını belirli aşamalara/fazlara ayırarak, bu aşamalara/fazlara göre akreditasyon çalışmalarını sistematik olarak yürütmek, paydaşları bilgilendirmek ve işlemleri kolaylaştırmak, izlenebilirliğini artırmak için, tüm işlemler; ön hazırlık çalışmaları, değerlendirme aşamaları ve belgelendirme olmak üzere üç kısma ayrıştırılarak tamamlanması hedeflenmiştir.

Hazırlanan bu kılavuz, yukarıda belirtilen çalışmaların ilk adımı (FAZ-I) olup, lisansüstü eğitim-öğretimde akreditasyon kültürünü oluşturma ve ön hazırlık çalışmaları için gerekli olan belge, bilgi ve altyapının nasıl oluşturulacağına rehberlik etmek için hazırlanmıştır. Enstitümüz Lisansüstü Eğitim-Öğretim Akreditasyon çalışmalarının yürütülmesinde; derslerin ve programların ölçülebilir hale getirilebilmesi, akreditasyonun temelini oluşturan **derslerin, programların, enstitünün ve üniversitenin hedeflenen kaliteye ulaşmasını sağlamak amacıyla hazırlanan doküman serisinin** de ikincisidir.

Hazırlanan bu kılavuz dokümanın ana amacı; lisansüstü eğitim-öğretim faaliyetlerinin objektif olarak ölçülebilir hale getirilmesi, izlenebilmesi, belirlenen çıktıların elde edilmesi, hedeflenen standartlara ulaşılması ve sonuçta kalitenin artırılmasını sağlamak amacıyla gönüllü yapılan akreditasyon çalışmalarının altyapısını oluşturmaktır. Akreditasyonun ilk adımı olan, FAZ-I (Ders Dosyası Hazırlama) adımı, dokümanların sistematik olarak oluşturulabilmesi, izlenebilmesi ve değerlendirilmesi için anabilim dalı başkanlıklarına ve öğretim üyelerine yardımcı olmak, iş ve işlemleri kolaylaştırmak ve bu ve bundan sonra yapılacak işlere kılavuzluk etmek için hazırlanmıştır.

Bu Kılavuz 10 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde akreditasyonun önemi ve gerekliliği vurgulanmış, ikinci bölümünde, akreditasyon, kalite ve ders dosyalarında kullanılan terminoloji ve tanımların açıklamaları verilmiştir. Üçüncü bölümde, yükseköğretimde akreditasyon kavramından ne anlaşılması gerektiği ve getirilerinin

neler olacağı hakkında genel bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde; bir bütün olarak ele alınmış olan akreditasyon süreci, aşamaları, kullanılan standartlar ve kriterlerin neler olduğu gibi hususları açıklanmaktadır. Beşinci bölümde, lisansüstü eğitimde akreditasyonun gerekliliği; dünyada, ülkemizde ve Gazi Üniversitesi özelinde istatistiksel veriler üzerinden tartışılmıştır. Altıncı bölümde, Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından yürütülen akreditasyon çalışmalarının tarihçesi ve bugün gelinen nokta hakkında bilgiler sunulduktan sonra; Komisyonun akreditasyon sürecine uyum sağlamayı kolaylaştırmak üzere hazırladığı '4 ADIM' ve bu adımların 'ALT FAZLARI' maddeler halinde verilmiştir. Yedinci bölümde ise, kılavuzun ana hedefini oluşturan, ders dosyalarının uygun bir şekilde hazırlanmasını sağlamak üzere, DERS DOSYA'sında bulunması gereken bilgi, belge ve dokümanların neler olması gerektiği hakkında bilgiler verilmiştir. Sekizinci bölümde, dersin öz değerlendirmesinin nasıl yapılacağı, dokuzuncu ve onuncu bölümlerde ise sırasıyla dosyaların nasıl teslim edileceği ve nasıl değerlendirileceği hakkında öğretim üyelerini bilgilendirici hususlara yer verilmiştir.

2. AKREDİTASYON, KALİTE ve DERS DOSYALARI İLE İLGİLİ TANIMLAR

Bu raporda kullanılan terminolojiler ile ilgili kısa açıklamalar aşağıda verilmiştir.

AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) Kredisi (ECTS-European Credit Transfer System): Dersin hedeflenen öğrenme çıktılarını kazanabilmesi için öğrenenin harcaacağı iş yükü düşünülerek belirlenen ders kredisidir.

Program Çıktıları (Program Yeterlilikleri): Öğrencilerin programdan mezun oluncaya kadar kazanmaları gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlayan ifadelerdir.

Ders Dönem Planı: Haftalık olarak dersin akışını gösteren yol haritasıdır. Aşağıdaki başlıklardan oluşur.

- Ders içeriğini oluşturan konu başlıkları (haftalar ve saatler itibari ile),
- (Eğer varsa) Uygulama / Laboratuvar programı ve işlenecek konuların başlıkları,

- Okunması istenen ders notu ve/veya kitapları ile okunması tavsiye edilen diğer kaynakların listesi,
- Ödevler ve/veya projeler (adet, tarih, başlık),
- Kısa sınav ve ara sınavlar (kısa sınav ve ara sınav adetleri ve ara sınav tarihleri), ve
- Yürütülecek pratik çalışmalar, stajlar ve uygulamalar

Sınıf Politikaları: Bir dersin işleyiş süresince genel kuralları belirleyen yaklaşımlardır.

Kısa Sınav: Ara sınav ve dönem sonu sınavı haricinde yapılan kısa sınavdır.

Pratik/Uygulama/Laboratuvar: Ders akışı esnasında kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi tatbikat ile öğrencilere gösterimdir.

Proje: Öğrencinin bilgisini ölçmek ve araştırma yetisi kazandırmak amacıyla verilen haftalık ya da dönemsel tasarım, çizim, gerçekleştirim veya araştırma ve inceleme çalışmalarından hazırladığı çalışmadır.

Ödev: Öğrencinin bilgisini ölçmek ve araştırma yetisi kazandırmak amacıyla verilen haftalık ya da dönemsel araştırma konusu, zihin ya da beden çalışmasıdır.

Dersin Özdeğerlendirilmesi: Bir dersin, dersi veren öğretim üyesi tarafından kapsamlı, sistematik ve düzenli olarak değerlendirilmesidir.

Dersin Öğretim Stratejileri: Bir dersin hedefine ulaşması için yapılması gereken aktiviteler, hazırlanacak ödevler, uygulanan eğitim ve öğretim konularıdır.

Ders Öğrenme Çıktıları: Bir dersin başarı ile tamamlanmasından sonra öğrenenin neleri bileceğinin, neleri yapabileceğinin ve nelere yetkin olacağının belirtildiği, ölçmede temel teşkil eden hususlardır.

3. AKREDİTASYON

Akreditasyon, yetkilendirilmiş bir kuruluşun, belli işleri yapan bir kuruluş ya da kişinin yeterliliğine resmi tanınırlık verilmesi ve bunun belgelendirilmesi işlemidir. Akredite edilmiş bir hizmet, o hizmetin sunumunun uluslararası kabul görmüş kalite

yeterlilik kriterlerine uygun olduğunun; akreditasyon hizmeti verme konusunda yetkilendirilmiş, bağımsız ve tarafsız bir akreditasyon kuruluşu tarafından tescil edildiğini ifade eder.

Kalitenin ve verimliliğin esas alındığı tüm alanlarda akreditasyon önemli bir mekanizma olarak düşünülür ve işletilir. Bu itibarla son yıllarda üniversitelerde de kalite güvencesini ve verimliliği sağlamanın yöntemlerinden biri de akreditasyon olmuştur. "Yükseköğretim programlarının kalite düzeyinin ortaya konması ve bu kurumların müşterileri olan öğrenci ve iş piyasasının bundan haberdar edilmesi sürecini de içeren sistem; yükseköğretim kurumlarının denetimi ve değerlendirilmesinde yeni bir alternatif olarak" tanımlanmaktadır [27]. Yükseköğretimde akreditasyon; bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik vs.) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Akreditasyon, eğitim-öğretimde kalite denetimi ve güvencesi sağlar. Öz değerlendirme ilkesine dayalı olarak gerçekleşen akreditasyon süreci, değerlendirilen eğitim kurumunun veya programının gelişmesine ve ilerlemesine katkıda bulunur. Bununla birlikte, aşağıda belirtilen hususlarda da kişisel, kurumsal ve ulusal faydalar sağlar. Bunlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Yapılan işlere bir sistematik yaklaşım getirir,
- Kalite iyileştirme girişimlerinin başlatılmasını destekler,
- Paydaşların kalite iyileştirme faaliyetlerine katılımını sağlar,
- Finansal destek sağlamak için iyi bir gerekçe oluşturabilir,
- Mezunların daha iyi işlere yerleşmesine destek sağlar,
- Uluslararası tanınırlık sağlar ve artırır,
- Motivasyon ve özgüven sağlar,
- Nitelikli akademik ortam oluşturulmasına destek verir ve
- Çıktıların kalitesini iyileştirir ve
- Ulusal ve uluslararası işbirliklerini kolaylaştırır ve artırır.

40. 4. LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİMDE AKREDİTASYON NEDEN GEREKLİDİR?

Yükseköğretimde yaşanan değişimler ve gelişmeler (serbestleşme, özelleştirme, sınır-ötesi eğitim, akademik hareketlilik, kalite), günümüzde akreditasyon sistemini gerekli kılmaktadır. Kurumsallaşma yönünde önemli mesafeler almış olan Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) uygulamalar, bu konuda diğer ülkeler için referans teşkil etmektedir. Bu işi ciddiye alan ülkelerin başında ABD gelmektedir. ABD'de, akreditasyon işlemleri özel ve kar amacı gütmeyen 81 farklı kuruluş tarafından yürütülmektedir. Bu kuruluşlar, yılda ortalama 7.000 kurumda 18.000 programı akredite etmektedir. Akreditasyon kurumları, 2004-2005 akademik yılı içinde 70 milyon dolar kadar bir harcama yapmıştır [3]. Bu masraflar büyük ölçüde kurumlardan ve programlardan sağlanan akreditasyon gelirleriyle karşılanmıştır. ABD'de 1200 akredite olmuş lisansüstü program mevcuttur. Bunların üçte biri (430) doktora programlarını kapsamaktadır [29]. Amerika'da özel ve devlet üniversitelerinin Fen Bilimleri, Mühendislik, Bilgisayar ve Teknoloji programları (akredite olanlar), ABET (Accreditation Board for Engineering and Technology, www.abet.org) tarafından izlenmekte ve kontrol edilmektedir. ABET; Yükseköğretim kurumlarının uygulamalı alan, teknoloji ve bilişim alanındaki programlarını akredite eden akredite sivil toplum kuruluşudur. ABET'in kendisi ise ABD Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (CHEA) tarafından akredite edilmiştir.

1998 yılında, Bologna süreci ile beraber yeni bir lisans programı yapısına geçiş olarak ortaya çıkan Alman Akreditasyon Sisteminde(GAC) de amaç, yükseköğretim müfredatında minimum kalite standartlarını belirlemek ve Almanya'da yeni açılacak olan Lisans ve Lisansüstü programların işgücü piyasası ilişkisini değerlendirmektir. Almanya'da, coğrafi bölgelere göre veya disiplinlere göre özelleştirilmiş altı akreditasyon kurumu bulunmaktadır. Bununla birlikte, Alman Akreditasyon Konseyinin, Haziran 2015 tarihi itibarıyla, 4783 lisans ve 4187 lisansüstü program olmak üzere 8970 üniversite programını akredite ettiği belirtilmiştir [31]. Ayrıca, Mayıs 2015 itibarı ile 27 yükseköğretim kurumunun akredite olmak için başvuru yaptığı ve sürecin başladığı belirtilmektedir.

Üniversitelerde eğitimin ve yeterliliklerin belirlenmesi ile ortak güven oluşturma amacıyla kalite konusunda işbirliği geliştirmeye katkı sağlamak amacıyla Bologna Politikaları kapsamında, YÖK'ün yaptığı çalışmalar ve üniversitelere bildirilen Yükseköğretimde Yeterlilikler Çerçevesi ülkemizde üniversite eğitiminde kalite olgusunu geliştirmiştir. Bugün akreditasyon konuşulmaya, yapılmaya, bazı üniversitelerin lisans bölümleri akredite edilmeye ve denetlenmeye başlanmasında bunun katkısı çok yüksektir. Bugün için üniversitelerde, **Kalite Olgusu** ön plana çıkmakta, **Akademik Değerlendirme Birimleri** ismi **Kalite ve Değerlendirme Birimlerine** dönüşmektedir.

Son 10 yıldır, üniversitemizde YÖK mesleki yeterlilikler çerçevesinde başlatılan çalışmalar sonuçlar vermeye başlamıştır. Üniversitemizde de bu gelişmeler ve elde edilen sonuçlar, konunun önemini arttırmış, üniversitemizin tüm bölümlerin ve programlarının akredite olması düşüncesinin yaygınlaşması gereğini ortaya koymuştur. Bu çalışmaların diğer bölümlere yaygınlaştırılmasının yanında, lisansüstü eğitim-öğretimde de başlatılması üniversitenin eğitim öğretimde kalite anlayışını daha da geliştirecek ve üniversitemizin üst sıralarda olmasına katkı sağlayan tezler, makaleler, projeler, patentlerin geliştirildiği enstitülerinde bulunan programlarının da akredite edilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Üniversitemizin lisansüstü programlarının ulusal ve uluslararası akredite edilme sürecine temel oluşturması amacıyla enstitümüz bünyesinde başlatılan akreditasyon çalışmalarında, öncelikle dönem başında tüm öğretim elemanlarımızın ders dosyaları hazırlamaları istenilen ve daha sonra enstitümüze bağlı 41 anabilim dalına yeni bir yazı gönderilmiş ve anabilim dallarımızdan gelen ve o anabilim dalına ait en iyi ders dosyasını iletmeleri istenilmiştir. Öğretim elemanlarımız tarafından enstitümüze gönderilen dosyalar kurulan komisyon tarafından incelenmiştir. İnceleme dosyaları sonucu Ek-1'de verilmiştir. Dosya incelemeleri Ek-2'de verilen şablon dikkate alınarak değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda ve yapılan değerlendirmeler sonunda, her bir anabilim dalından gelen dosyaların farklı formatta olduğu, düzgün bir dosya hazırlanmadığı, belirli bir standart olmadığı, bazı bilgilerin eksik olduğu, pek çok ders dosyasında öz değerlendirme raporlarının eksik olduğu ve sonuçta genel olarak bir standardın olmadığı belirlenmiş ve bunun sağlanması için yapılan

Çalışmaların ne kadar önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak ta, FBE bünyesinde bu çalışmalara daha çok önem verilmeye başlanmış ve hız verilmiştir.

5. AKREDİTASYONDA TAKİP EDİLMESİ GEREKEN ADIMLAR

Akreditasyon Şekil 2.1’de verildiği gibi belirli bir sistematik içerisinde sürecin planlanması, izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması aşamalarını kapsamaktadır.

Şekil 2.1. Akreditasyon süreci

Şekil 2.1’de verilen adımlar, daha çok lisans programlarına uygun olarak yapılmaktadır [1]. Bir program ortaklaşa bir eğitim çabasına yönelikse, her ortak bileşen ayrı akredite edilmelidir. Lisansüstü programlar için kriterler, lisans

programları kriterleri ile aynıdır. Ancak, lisansüstü akreditasyonda, lisans eğitime ek bir yıllık eğitim ve/veya araştırma etkinliği aranır. Bu adımlar;

5.1. STANDARTLARIN OLUŞTURULMASI

Akreditasyonun ilk aşaması, bir yükseköğretim kurumunu ya da programın değerlendirilebilmesi için bir akreditasyon kurumu tarafından standartların belirlenmesidir. Akreditasyon sürecinde değerlendirmeler, genel olarak akredite olacak bir eğitim kurumunun aşağıdaki temel standartları sağlamasını gerektirir [1].

Öğrencilere Yönelik Standartlar:

Öğrenci ve mezunların nitelik ve performans düzeyleri, programların değerlendirilmesinde önemli bir girdi olduğundan, kurumun/enstitünün/başkanlığın;

- 1) Öğrencilerin eğitim gördükleri programın hedeflerini gerçekleştirmedeki başarılarını ortaya koyabilmek için, öğrencilerin değerlendirilmesi, yönlendirilmesi, izlenmesi,
- 2) Diğer eğitim kurumlarından gelen öğrencilerin aldıkları eğitimin eşdeğerliğinin sağlanabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması
- 3) Tüm öğrencilerin, programın gereklerinin tümünü yerine getirmelerini sağlaması gerekir.

Eğitim ve Öğretim Amaçlarına Yönelik Standartlar:

Kurumun;

- 1) Misyonuna ve akreditasyon kuruluşunun ölçütlerine bağlı olarak ayrıntılı bir eğitsel amaçlar listesi oluşturması,
- 2) Programın hedeflerine ulaşp ulaşmadığını sürekli olarak denetleyen ve bu şekilde ilgili tarafların değişen talepleri nedeniyle ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için programda yapılabilecek gerekli düzenlemelere olanak sağlayan süreçlerin oluşturulması,
- 3) Eğitim amaçlarını sağlayacak bir eğitim programı ve bu programı destekleyen süreçlerin oluşturulması

- 4) Amaçların gerçekleştirildiğini gösteren ve bunları programın etkinliğini arttırmak için kullanan, sürekli bir ölçme değerlendirme sisteminin kurulması için çalışmalar yapması gereklidir.

Program Çıktıları ve Değerlendirmeye Yönelik Standartlar:

Öğretim programı, programdan mezun olanların, aşağıda sıralanan bilgi ve beceri düzeyine sahip olmalarını sağlamalıdır. Bunlar:

- 1) Mesleki bilgileri uygulama alanına aktarabilme,
- 2) Meslek için gerekli yaklaşım, yöntem, teknik ve modern araçları kullanabilme,
- 3) Sorunları belirleme, formüle edebilme ve çözebilme,
- 4) Mesleki uygulamalardaki çözümlerin küresel ve toplumsal boyutlarda etkisini kavrayabilme,
- 5) Deney tasarlayıp yürütebilme ve sonuçlarını analiz ederek yorumlayabilme,
- 6) Bir sistemi, öğeyi ve/veya süreci, belirli gereksinimleri karşılayacak şekilde tasarlayabilme,
- 7) Mesleki ve etik sorumlulukları kavrayabilme,
- 8) Disiplinler arası takım çalışması yürütebilme,
- 9) Etkin sözlü ve yazılı iletişim kurabilme,
- 10) Yaşam boyu öğrenme gereksinimini kavrayabilme ve öğrenmeyi sürdürebilme
- 11) Güncel/çağdaş konulara ilişkin bilgi sahibi olabilmedir.

Öğretim Kadrosunun Kalitesine Yönelik Standartlar:

Eğitim öğretim sürecinin en önemli ögesi olan öğretim üyelerinin,

- 1) Ders programlarını nitelikli bir şekilde yürütebilmesi,
- 2) Öğrencilere yeterli miktarda danışmanlık hizmeti verebilecek ve onların mesleki gelişimlerine katkıda bulunması ve
- 3) Programın ilgili tarafları olan kamu ve özel kuruluşlar ile gerekli ilişkileri sürdürebilecek nitelikte ve sayıda olması gerekir.

Altyapıya Yönelik Standartlar:

- 1) Kurumda sınıflar, laboratuvarlar ve ilgili donanımların program amaçlarını sağlayacak düzeyde olması ve öğrenmeyi destekleyecek atmosferin sağlanması
- 2) Öğretim üyesi-öğrenci iletişimini sağlayıcı güçlendirici, mesleki gelişimi ve etkinlikleri artırıcı kolaylıkların bulunması gerekir.

Kurumsal Destek ve Mali Kaynaklara Yönelik Standartlar:

Kurumsal desteklerin ve mali kaynakların olması ve bunların;

- 1) Programın kalite ve sürekliliğinde kullanılabilmesi ve
- 2) İyi yetişmiş öğretim kadrosu oluşturabilme, tutabilme ve onların sürekli bir gelişim içinde bulunmalarını sağlamaya yönelik kullanılabilmesi gerekir.

Bunlardan başka, programları belirlenen hedefler doğrultusunda gereken imkanları elde etmek, idame ettirmek ve kullanabilmek için de kaynakların, destek personelinin, kurumsal hizmetlerin, program ihtiyaçlarını yeteri düzeyde karşılayabilecek düzeyde olmalıdır.

Program Kriterlerine Yönelik Standartlar:

Her bir programın, alanı/disiplini için gerekli ve uygulanabilir olan temel ve özel ölçütlere uygun çıktılar üretiyor veya hedeflenen çıktıları karşılıyor olması gerekir.

5.2. HAZIRLIK VE ÖZDEĞERLENDİRME

Akredite olmak isteyen yükseköğretim kurumu öncelikle süreç hakkında ön hazırlık çalışmalarını yapar ve kurum içi öz değerlendirme faaliyetlerini tamamlar. Kurum tarafından, başarılarını ortaya koyan belgeler ve dokümanlar hazırlanır ve yazılı bir rapor haline getirilir.

5.3. ZİYARET VE DIŞ DEĞERLENDİRME

Akreditasyon kurumu tarafından görevlendirilen uzman kişiler tarafından ilgili yükseköğretim kurumunun ya da akredite edilmesi arzulanan programın performans

standartları yönünden konumu ve statüsü gözden geçirilir. Değerlendirme faaliyetleri, alanında uzman akademik ve idari personel tarafından gerçekleştirilir. Değerlendirme kapsamında akredite olmak isteyen kurum yerinde ziyaret edilir.

5.4. İZLEME

Yükseköğretim kurumu ya da program bekli bir süre yakın izlemeye alınır ve istenen standartlara uygunluk sağlayıp sağlayamadığı gözlemlenir.

5.5. KARAR VE ONAY

Önceki adımlar tamamlandıktan sonra akreditasyon kurumu, ilgili komisyonu toplayarak akreditasyona tabi kurum ve/veya programın standartlar yönünden statüsünü onaylama veya uygun bulmama kararı alır.

5.6. SÜREKLİ GÖZDEN GEÇİRME

Akredite edildiği belgesini alan bir yükseköğretim kurumu veya programı belirli dönemlerde yeniden dış değerlendirmeye tabi tutulur. Amaç, akreditasyon belgesi almış kurumun gerekli standartları korumasını garanti altına almaktır.

5.7. EĞİTİM-ARAŞTIRMA ETKİNLİĞİ VE YETKİNLİĞİ

Diğer maddelere ek olarak lisansüstü akreditasyonda, bir yıllık eğitim ve/veya araştırma etkinliği ile yetkinlikler aranır. Bunların ölçülmesine yönelik adımlar belirlenir ve uygulanır.

6. FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNDE YAPILAN AKREDİTASYON ÇALIŞMALARI

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından yürütülmekte olan **Lisansüstü Eğitimde Akreditasyon Çalışmaları**, 2013 yılında başlamıştır. Bu kapsamda eğitim-öğretim faaliyetleri, altyapılar ve verilen hizmetler gözden geçirilmiş ve bir durum tespiti yapılmıştır. Yapılan tespitlerde altyapının iyileştirilmesi gerektiği belirlendiğinden enstitünün bilişim altyapısı ve hizmet kalitesinin artırılması

alışmalarına ncelik verilmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar aşağıda sırasıyla özetlenmiştir:

- a) Lisansüstü eğitim-ğretim ve araştırma faaliyetlerinde üniversitemiz içinde önemli yeri olan FBE; seçkin akademik kadrosu ile fen bilimleri, mühendislik ve teknoloji alanında geleceğimizin seçkin bilim insanlarını, araştırmacılarını, bilgili ve deneyimli yöneticilerini, kalifiye elemanlarını yetiştirme görevini yerine getiren, toplam kalite anlayışını benimsemiş, ğrenci eksenli, başarı odaklı ve şeffaf yönetim anlayışını benimsemiş bir birim olarak hizmet vermeyi, Gazi FBE'yi sadece ülkemizde değil dünyada da marka yapmayı hedeflemiş ve bu yöndeki çalışmalara yer verilmiştir. Bunları gerçekleştirmek için; FBE Müdürlüğü ve Yönetim Kurulu olarak yeni hedefler belirlemiş, e-FBE olma ve tüm işlemlerini elektronik ortamlarda yaparak hem hızlı, güvenilir ve yüksek kalitede hizmet sunmak hem de şeffaf yapılar oluşturmak için çalışmalar yürütmeyi hedeflemiş ve bunları gerçekleştirmeye çalışmıştır.
- b) Bağımsız faaliyet gösteren Enstitü ğrenci İşleri Bilgi Sistemi, devre dışı bırakılarak, üniversite "ğrenci İşleri Bilgi Sistemine" aktarılmıştır. Bu sayede tüm sistemle entegrasyon sağlanmıştır.
- c) Belirlenen hedefler doğrultusunda, kurumsal imaj çalışması yapılmış ve enstitü bünyesinde kullanılan materyaller, dokümanlar, formlar bu çerçevede yenilenmiştir. Kurumsal web sayfası, web sayfası içerikleri, web sayfasında bulunan tüm dokümanlar ve formlar yenilenmiştir. Web sayfasının dünyaya açılan İngilizce içerikleri tamamlanmıştır. Enstitüde iş süreçleri analizi yapılmış, iş ve işlemleri hızlandırmak ve kaliteli hizmet vermek için çalışmalar yürütülmüş, iş ve işlemlerde kullanılan 31 ğrenci formu 18'e dşrlerek, formlar güncellenmiştir. Formların hızlı doldurulması ve ulaştırılması için yeni bilgiler formlara eklenmiş ve formların kolay doldurulabilmesine yönelik özel tasarımlar yapılmıştır.
- d) Enstitü yönetimi tarafından alınan kararlar ile yapılan lisansüstü tezlerde bronz, gümüş ve altın tez uygulaması başlatılmış, güncelliğini yitiren lisansüstü tez kapaklarına yeni bir tasarım çalışması yapılmış, karekod uygulamasına geçilmiş ve 2013 yılı başından itibaren bu uygulamaya almıştır.

Tezin arka kapağına yerleştirilen karekod ile tezin konusu, yapıldığı anabilim dalı, hazırlama yılı, tez danışmanı gibi ayrıntılar sayısallaştırılarak, elektronik ortamda kolay takip edilebilmesini sağlamıştır.

- e) Akademik yayınlarda intihali engellemek için iThenticate (İntihal Engelleme) programını 2013 yılında devreye alınmıştır.
- f) Anabilim dalları ilk kez yerlerinde ziyaret edilerek, öğretim üyelerimizle yüz yüze görüşülmüş, öğretim üyelerinin problemlerini yerinde tespit edilmiş ve enstitümüzün yaptığı ve yapacağı çalışmalar öğretim üyeleriyle paylaşılmıştır.
- g) 1983 yılından bugüne enstitümüzde yapılmış olan tezler elektronik ortama taşınarak elektronik tez arşivi oluşturulmuştur. Bu sayede; yapılan tüm tezler, bilim insanlarının, araştırmacıların ve ülkemiz kurumlarının hizmetine web ortamında açılmıştır.
- h) 1988 yılından başlayarak kesintisiz olarak şimdiye kadar yayın hayatını sürdüren ve ulusal ve uluslararası (Scopus, EI ve EBSCO) indekslerde taranan Fen Bilimleri Dergisi'nin SCI tarafından taranması için çalışmalar yapılmıştır. Dergi 2013 yılından itibaren enstitü dergisi ismi ile yayın hayatına devam ederken, buna ilave olarak alan daraltılması yapılarak 3 yeni dergi (2 İngilizce +1 Türkçe) ile yayın hayatına başlamış ve tamamen elektronik olarak devam etmektedir.
- i) Enstitü yönetim kurul toplantıları her hafta yapılmaya başlanmıştır. Yönetim Kurul Toplantı Tutanak'ları ve formatları yenilenmiş ve 2013 yılından itibaren tüm yönetim kurulu kararlarını, şeffaf ve hesap verebilir, adalet ile hareket eden ve kurallara göre yöneten yönetim anlayışı gereği doğrultusunda, FBE web sayfasında ilan edilmeye başlanmıştır. Enstitü kurullarında sıfır evrak yaklaşımı benimsenmiş ve yapılan tüm enstitü kurul toplantıları tamamen elektronik ortamlarda yapılmaya başlanmıştır.
- j) Elektronik ortamları kullanmak, hizmetlerimizi hızlandırmak ve öğrencilerimizle daha hızlı iletişim kurmak, etkinliklerimizi duyurmak ve öğrencilerimizden hızlı bildirimler alabilmek veya onlara yapabilmek için Facebook ve Twitter grupları oluşturulmuştur. Eposta üzerinden hizmet verilmeye başlanmıştır.

- k) Enstitü olarak, üniversitemiz ve ülkemiz için daha faydalı hale getirecek projeler geliştirilmiştir. Üniversite Açık Kaynak ve Elektronik Dergiler Koordinatörlüğü oluşturularak üniversitemizin 24 dergisinin altyapılarının elektronik ortama dönüştürülmesi için çalışmalar yapılmıştır. Enstitümüz tarafından organize edilen, çeşitli üniversitelerden akademisyenler ve ilgili sektör temsilcilerinin katılımıyla “Bilimsel Dergilerimiz ve Uluslararası İndekslerdeki Yeri Çalıştayı”nı düzenlenmiştir. Bu çalıştay sonucunda, elde edilen bilgi ve bulguları ile önerileri kapsayan bir sonuç bildirgesi hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu rapora ve çalıştayda yapılan sunumlara da <http://dergilercalistayi.gazi.edu.tr> adresinden erişilebilir.
- l) 24 Mayıs 2013 tarihinde “Üniversitemizin Dünya Bilime Katkısı, Dünyadaki Yeri, Durum Analizi ve Yapılması Gerekenler Çalıştayı”nı düzenlenmiştir. Çalıştay Sonuç Bildirgesi hazırlanarak ve tüm kamuoyu ile paylaşılmıştır.
- m) Fen Bilimleri alanında üniversitemizde yapılan Sanayi ve Teknoloji Tezlerini teşvik etmek ve ödüllendirmek amacıyla ilk kez yarışma düzenlenmiş ve 3 yıldır düzenlenen bu etkinliklerde dereceye giren tezlere TTO desteğiyle ödüller verilmektedir.
- n) Enstitümüz Yönetim Kurulu Mayıs 2013'te aldığı karar ile yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinden, ulusal ve uluslararası dergilerde yayın yapma zorunluluğu getirmiştir.
- o) Yeni hazırlanan ve kısa süre sonra uygulanmaya başlanacak olan Lisansüstü Yönetmelik Çalışmalarına diğer enstitülerle beraber katkı verilmiştir.
- p) Her dönem başı ve sonunda "Öğrenci Memnuniyet Anketleri" düzenlenerek öğrencilerin memnuniyeti analiz edilmekte ve sonuçlara göre gerekli önlemler alınmaktadır.
- q) Enstitümüz bünyesinde bulunan ortak programlar gözden geçirilmiş ve daha etkin olabilmeleri için bu anabilim dalları yeniden yapılandırılmıştır. İki anabilim dalının doktora programı açması teşvik edilmiştir. Enstitü bünyesinde ülkemizde ilk kez "Bilgi Güvenliği Mühendisliği" Anabilim Dalı ile İngilizce eğitim veren “Smart Grids” Anabilim Dalı açılmıştır. Buna ilave olarak, 6 yeni İngilizce lisansüstü programlar açılmıştır.

- r) Yurtdışındaki üniversitelerle işbirliği yapılması ve lisansüstü eğitim öğretimde ortak diploma, öğrenci değişimi gibi konularda işbirliği yapılması için çalışmalar başlatılmıştır. Uluslararası üniversitelerle işbirliğinin artırılmasına yönelik olarak İstanbul’da "Uluslararası İşbirliği Çalıştayı" düzenlenmiştir. Çalıştaya 20'nin üzerinde ülkeden 40'tan fazla akademisyen katılmış ve Gazi Üniversitesi ile pek çok üniversite uluslararası işbirliği antlaşması imzalamıştır. Lisansüstü eğitim öğretimde ortak diploma, öğrenci değişimi gibi konularda işbirliği yapılması için çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalıştaya katılan üniversiteler, ülkeler ve kişiler ile ilgili bilgilere <http://powereng2013.org/files/workshops/workshop4.pdf> adresinden erişilebilir.
- s) Akreditasyon çalışmalarında ve kalitenin belirlenmesinde çok önemli olan AKTS formlarının içerikleri yenilenmiş ve bu içeriklerin Gazi Bilgi Paketine aktarılması ve bu bilgi paketlerinin tüm anabilim dallarınca tamamlanması zorunlu hale getirilmiştir. Bu paketlerin tamamlanması 1,5 yıl sürmüş, bilgi paketi tam olmayan anabilim dallarının ders açmasına müsaade edilmemesi gibi Enstitü Kurulunda bir karar alınması ile bu işlemin tamamlanması hızlandırılmıştır.
- t) Gazi Bilgi Paketinin tamamlanmasının ardından 2014 yılında “FBE Akreditasyon Komisyonu” ve “FBE Akreditasyon Danışma Kurulu” kurulmuş ve komisyon çalışmalarına başlamıştır. “FBE Akreditasyon Komisyonu” Mart 2015’den itibaren çalışmalara başlamış, haftalık toplantılar yapılarak “Dünyada ve Ülkemizde Lisansüstü Eğitim Öğretimde Akreditasyon” çalışmaları raporu hazırlanmıştır. Bu rapora FBE web sayfasından erişebilirsiniz.
- u) Gazi FBE Komisyonu olarak, ABD Başkanlarına “Dünyada ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim-Öğretimde Akreditasyon” semineri verilmiş, takip eden süreçle ilgili olarak hem anabilim dalı başkanları hem de “FBE Akreditasyon Danışma Kurulu” bilgilendirmiş ve takip eden adımlarla ilgili fikir alışverişinde bulunulmuştur. İlgili sunuma <http://gazi.edu.tr/posts/download?id=139982> bağlantısından erişebilirsiniz.

- v) Rektörlüğümüzün önderliğinde üniversite kaynaklarının etkin kullanılabilmesi için Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinin ortaklaşa uluslararası eğitim öğretim vermesi için yürütülen çalışmalara sekreteryalık yapılmıştır.
- w) Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi rektörleri ile Enstitü Müdür ve yardımcılarına “Dünyada ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim-Öğretimde Akreditasyon” semineri verilmiştir. Bunun diğer üniversitelerde de nasıl uygulanabileceği ile ilgili olarak verimli tartışmalar yapılmıştır. İlgili sunuma <http://gazi.edu.tr/posts/download?id=139982> bağlantısından erişebilirsiniz.
- x) 4-6 Mayıs 2015 tarihleri arasında Mersin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü ev sahipliğinde düzenlenen "Fen Bilimleri Enstitüleri Lisansüstü Eğitim Sempozyumu" na yönetim olarak katılım sağlanmıştır. Sempozyumda "Lisansüstü Eğitimde Akreditasyon" ile "2013-2014 Yönetim Kurulu Kararlarının Değerlendirilmesi ve İstatistiki Olarak Karşılaştırılması" adlı sunumlar gerçekleştirilmiştir. İlgili sunumlara <http://gazi.edu.tr/posts/download?id=139983> ve <http://gazi.edu.tr/posts/download?id=139984> bağlantılarından erişebilirsiniz.
- y) ÖYP öğrencilerine yönelik olarak bilgilendirme semineri yapılmıştır. Üniversitemize yeni kayıt olan öğrencilerimize enstitü imkanlarımız, kullandığımız elektronik sistemler, elektronik iş akışları, dergilerimiz, elektronik tez sistemimiz ve tez bilgi bankamız ile yönetmeliklerimizle ilgili bilgiler verilmiştir. “Bir makale nasıl okunur ve yazılır” konusunda da öğrencilere bilgilendirmeler yapılmıştır.
- z) YÖK’ün öğrenci danışmanlıklarına getirdiği kısıtlar bilimsel olarak enstitümüzde analiz edilmiş, elde edilen bulgular bir rapor halinde hazırlanarak başta Rektörlüğümüz olmak üzere YÖK’e sunulmuştur. Bu rapor tüm öğretim üyelerimizle de elektronik olarak paylaşılmıştır. Kalite ve fırsat eşitliği için öğrencilerin ilişkilerinin kesilmesi gerektiği bilimsel olarak açıklanmıştır.
- aa) Öğretim üyelerinin verdiği derslerin izlenebilmesi için ABD başkanlıklarına bu dönem başında bildirim yapılmış ve bu dönemden sonra bu işlemlerin nasıl

yapılacağı, inceleneceği ve değerlendirileceği ile ilgili bilgilendirici toplantılar yapılmaya başlanmıştır.

bb) Öğretim üyelerinin öğrencileri daha hızlı takip edebilmeleri, yaptıkları çalışmaları kolaylıkla izleyebilmeleri ve değerlendirebilmeleri, elektronik ortamları kullanarak daha hızlı iletişim kurabilmeleri ve en önemlisi akreditasyon açısından bunların kayıt altına alınması ve değerlendirilebilmesi amacıyla bir iletişim platformu geliştirilmiş ve şu anda Bilgisayar Mühendisliği ABD’da test aşamasındadır. Gelecek dönemden itibaren FBE de uygulamaya alınacaktır.

7. NEDEN BÖYLE BİR KILAVUZA İHTİYAÇ DUYULDU?

Akreditasyon çalışmalarında bilgilendirme ve belgelendirme çok önemlidir. İşlerin sistematik ve şeffaf olarak yürütülmesi ve denetlenebilir olması beklenir. Akreditasyon sürecinin **sistematik** olabilmesi, işlemlerin kişilerden bağımsız, belli standartlar ve formatlar üzerinden gerçekleşmesi, yapılan işlemlerin kayıt altına alınması ve izlenmesiyle mümkün olacaktır. FBE Akreditasyon Komisyonu tarafından yapılan ön etütlerden, literatür taramalarından, elde edilen deneyimlerden, diğer üniversiteler ve enstitü müdürleri ile yapılan görüşmelerden ve en önemlisi öğretim üyelerinden gelen geri bildirimlerden faydalanılarak bir plan yapılmış ve uygulamaya geçilmiştir. Akreditasyon adımlarının daha iyi kavranılabilmesi ve yapılacak işlerin sağlıklı yürütülebilmesi için **bilgilendirmenin gerekli olduğu**, her adımın tamamlandıktan sonra bir sonraki adıma geçilmesinin gerektiği, **tüm tarafların desteğinin** alınmasının **akreditasyon kültürünün yerleşmesinde** etkili olacağı ve “ön hazırlık aşamasının” daha sistematik yürütülebileceği değerlendirildiğinden; öğretim elemanlarımızın **takip etmeleri gereken işlemler ile nasıl bir dosya hazırlaması** gerektiği konusunda yardımcı olmak üzere bölüm II’deki bu **Kılavuz** hazırlanmıştır.

8. NASIL BİR AKREDİTASYON ADIMI TAKİP EDİLMELİDİR?

Yukarıda açıklanan nedenlerle, akreditasyon çalışmalarının **4 TEMEL ADIM** takip edilerek yapılması ve bu adımların aşama aşama tamamlanmasının yönetilebilir, sürdürülebilir ve izlenebilir olacağı, alınacak destekler ile işlemlerin daha kolay

yürütülmesi için gerekli olan yapıların oluşturularak ilerlenmesi planlanmıştır. Bu temel adımlar ile bu adımlara ait açıklamalar aşağıda verilmiştir.

ADIM 1: DERSLER İÇİN STANDART OLUŞTURULMASI VE UYGULANMASI

İlk temel belge, ders müfredatları ve içeriklerinin erişilebilir olmasıdır. Bütün bilgiler detaylı, kullanışlı ve güncel olmalıdır. Üniversitenin veya anabilim dalı web sitesinde bu bilgileri yayınlanması gerekir. Böylece dersler ile ilgili olan herkes bunlara kolayca erişebilir. Öğrencilerin tercihlerini yapabilmeleri için derslerin ve içeriklerin daha önceden yayınlanması gerekir. Gazi Bilgi Paketinde bunlar verilmeli ve zamanında güncellenmelidir.

- Dersler için Kontrol Listesi hazırlanmıştır.(Bakınız Ek 2). Öğrencilere sunulan yeterliliklerin, program seviyelerinin ve mevcut öğrenme kaynaklarının iyi bir şekilde belgelenmiş ve kolayca anlaşılıyor olması gereklidir.
- Bütün öğrenciler ya kurumsal ya da program/konu seviyesinde kendilerine önerilerde bulunabilecek bir danışman belirleyebilmelidir. Sonuç olarak ABD’ler web sitelerinde; dersler veya içerikle ilgili olarak gelebilecek soru ve öneriler için iletişime geçilebilecek kişilerin isimlerini, bu kişilerle nasıl, ne zaman ve nerede iletişime geçileceğine dair bilgileri sunmalıdırlar [5].

ADIM 2: DİĞER STANDARTLARIN OLUŞTURULMASI

Bu süreçlerde oluşturulabilecek ve kullanılabilecek standartlar belirlenir ve uygulanır. Dikkat edilmesi gereken hususlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

- Öğrenciye Yönelik,
- Eğitim-Öğretim Amaç ve Hedeflerine Yönelik,
- Program Çıktılarına Yönelik,
- Öğretim Kadrosunun Kalitesine Yönelik,
- Altyapıya Yönelik,
- Kurumsal Destek ve Mali Kaynaklara Yönelik
- Program Kriterlerine Yönelik

ADIM 3: ÖZDEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI VE EKSİKLİKLERİN GİDERİLMESİ İÇİN STANDART OLUŞTURULMASI

Bunun için bir öz değerlendirme formu oluşturulur (Bakınız Ek-2) ve bu çerçevede değerlendirmeler yapılarak eksikliklerin giderilmesine yönelik olarak çalışmalar yapılır.

ADIM 4: PROGRAMA YÖNELİK AKREDİTASYON

Bu Kılavuz kapsamında, ilk aşama olan **ADIM 1: DERSLER İÇİN STANDART OLUŞTURULMASI VE UYGULANMASI** için gerekli bilgilerin, formatların ve formların verilmesi hedeflenmiştir. **ADIM 1**, FAZ-I ve FAZ-II olmak üzere 2 aşamalı olarak gerçekleştirilecektir. Bu fazlar alt başlıklarda detaylı açıklanmıştır. Diğer detaylar daha sonra uygulanacaktır.

8.1. FAZ-I'İN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

Bu faz, tüm akreditasyon işlemlerinin ilk aşama adımı olup, tüm işlerin sağlıklı olarak planlanması, başlatılması, yürütülmesi ve denetlenmesi adımlarının başlangıç düşüncelerini kapsamaktadır. Bu fazın önemi, öğretim üyelerini, daha sonraki fazlara hazırlamak, dosyaları değerlendirilebilir ve ölçülebilir hale getirmek, en önemlisi **akreditasyon kültürünün oluşturulması ve yaygınlaştırılması sağlamak** ve tüm **öğretim üyeleri ve yöneticilerin desteğini almaktır**. Bu fazın akışı Şekil 2.2'de detaylı olarak verilmiştir.

Bu kılavuz kapsamında Faz I'e ilişkin Kontrol Listesi EK-1'de verilmektedir.

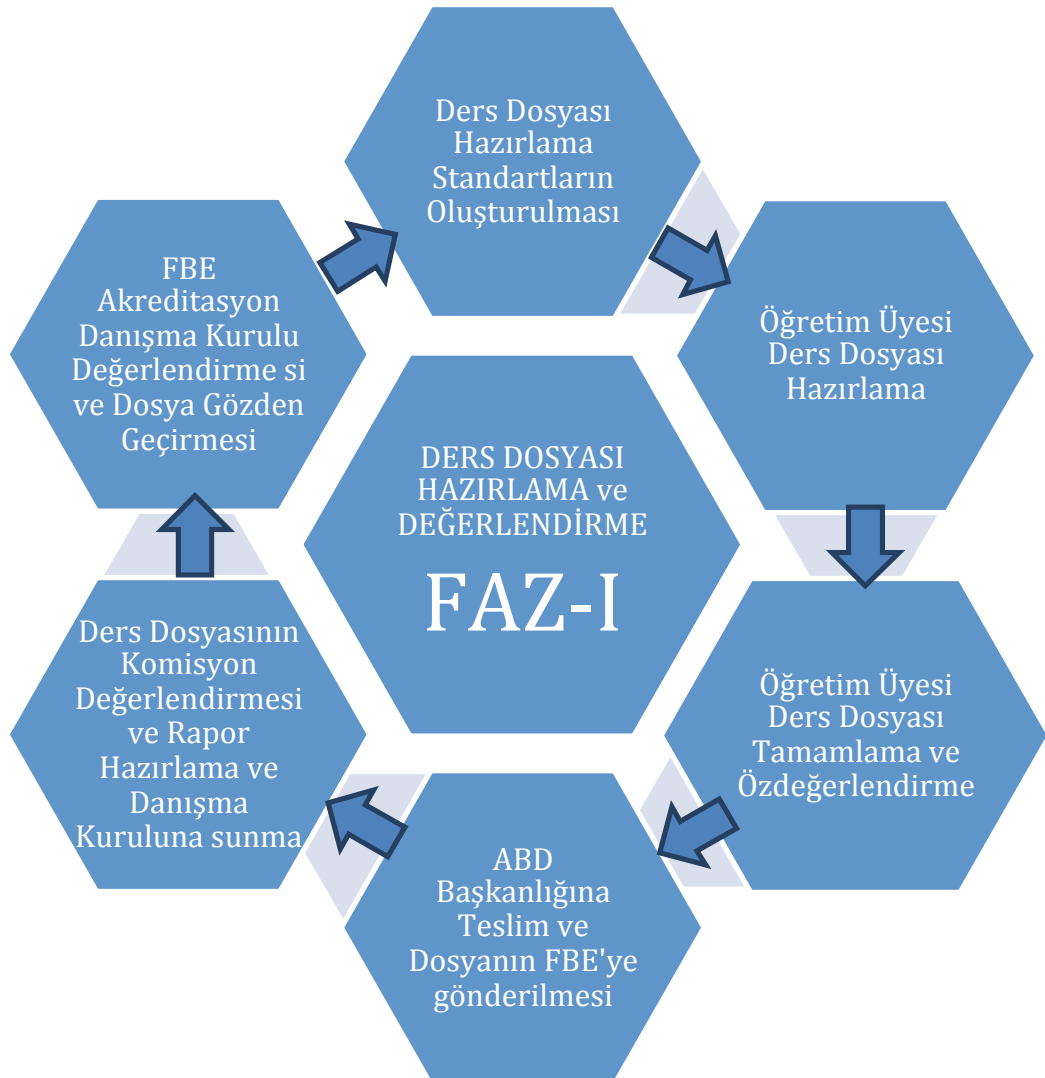
FAZ-I: *Ders Dosyası Nasıl Hazırlanmalı, Neler İçermelidir?* sorularına cevap verir. İstenilen bilgi ve dokümanların, hazırlanan ders dosyasında verilip verilmediğinin, dosyanın formata uygunluğunun kontrol edildiği ilk fazdır. Gazi Üniversitesi FBE'de uygulanacak olan FAZ-I'in adımları Şekil 2.2'de gösterilmektedir.

Adımlar:

i) Ders Dosyası Hazırlama Standartlarının Oluşturulması

Bu standartlar, ulusal ve uluslararası dosya hazırlama standartları incelenerek ve her anabilim dalından istenilen ve incelenen en iyi dosyalar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu standartların kontrolüne ilişkin temel kriterler EK-1’de Kontrol Listesi’ndeki kriterlerdir.

Şekil 2.2. Gazi FBE FAZ-I Akreditasyon Adımları

ii) *Ders Dosyası Hazırlama ve Öndeğerlendirme*

Madde (i)'de verilen hususlar ve öğretim üyesinin bilgi paketinde verdiği ders ile ilgili detayları dikkate alarak hazırlayacağı ders dosyası ile ilgilidir. Burada dosyada belirtilen hususlar dikkate alınarak bir planlama yapılır. Ders çıktıları ve öğretim çıktıları ile program çıktıları temel alınarak derse ön hazırlık yapılır ve bu ön hazırlık raporu ile belgelendirilir. Dersin hedefleri doğrultusunda bir öndeğerlendirme yapılır.

iii) *Öğretim Üyesi Ders Dosyası Tamamlama ve Öz değerlendirme*

Madde (ii)'de verilen hususlar ve öğretim üyesinin Gazi Bilgi Paketinde verdiği ders çıktıları ve öğretim çıktıları ile program çıktıları temel alınarak, dönem sonu ders değerlendirmesi ilgili öğretim üyesi tarafından yapılır. Dersin öğrenim ve ders çıktılarını değerlendirilir. Dersin bir öz değerlendirmesini yapılır, raporlanır ve dosyalanır.

iv) *FBE Akreditasyon Komisyonu İzleme ve Değerlendirme*

Ders dosyasının, bu kılavuzun “*Dosya Nasıl Hazırlanmalı ve Neler İçermelidir?*” Bölümünde verilen formata uygunluğu ve belirlenen kriterlere uygun hazırlanıp hazırlanmadığı kontrol edilir. Varsa uyarılar raporlanır, ilgili kurullara iletilir ve gerekli görüldüğü takdirde dersin öğretim elemanına bilgi verilir.

v) *Ders Dosyası Değerlendirme: Karar ve Onay*

Dersin planlandığı gibi yapılıp yapılmadığının değerlendirilmesi yapılır. Tüm ders dönemi ile ilgili olarak bir genel değerlendirme yapılır. Bu aşamada derslerin genel çıktıları ve program çıktıları değerlendirilir ve dersin standartlara uygunluğuna, Gazi Bilgi Paketinde belirtilen hususlara uygunluğuna bakılarak raporlar hazırlanır.

Ders dosyalarının formata uygunluğu EK-1’de verilen şablona göre yapılacağı dikkate alınarak hazırlanır.

vi) *FBE Akreditasyon Komisyonu ve Kurulu Değerlendirme ve Dosya Gözden Geçirme*

Değerlendirme faaliyetleri, alanında uzman akademik personel tarafından gerçekleştirilir. Buradaki amaç, öğretim elemanların değerlendirilmesi olmayıp, öğretim üyesinin verdiği dersin kalitesinin belirlenmesine yöneliktir.

8.2. FAZ-II'NİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

FAZ-II'de, her program için Ders Hazırlama Dosyası'nda verilen bilgiler ile Gazi Bilgi Paketinde o programa ait ders ve ders içerikleri uygunlukları karşılaştırılır ve sonuçlar değerlendirilir. Ders çıktılarının, program çıktıları ile uygunluğu, dosyadaki bilgiler ile Gazi Bilgi Paketi bilgilerinin uygunluğu ve en önemlisi elde edilen çıktıların öğrencinin bilgi ve yeteneğinin artırılmasına ne kadar katkı sağladığı, etkin bir aktarım yapıp yapılmadığının sorgulandığı bir faz olacaktır.

9. DERS DOSYASI NASIL HAZIRLANMALIDIR? HANGİ BİLGİ VE BELGELERİ İÇERMELİDİR?

Ders dosyası, ADIM 1: FAZ-1'de bulunan ve EK-1'de verilen KONTROL LİSTESİ dikkate alınarak hazırlanır.

Hazırlanacak ders dosyasında, aşağıda maddeler halinde verilen bilgiler yer almalı ve istenilen bilgi ve dokümanlar veriliş sırası ile sunulmalıdır:

1) Dersin adı ve Kodu

- Dersin adı ve kodu yazılmalıdır.

2) Dersin Türü

- Dersin türlerinden birisi seçilmelidir. Türler: Bilimsel Hazırlık, Seçmeli veya Zorunlu

3) Dersin açıldığı yıl ve dönem

- Dersin açıldığı yıl ve dönem girilmelidir.

4) Dersin kredisi

- Dersin kredisi verilmelidir.

5) Ders dönem planı

- Dersin dönem planı haftalık olarak verilmelidir. Burada Üniversite “Ders Bilgi Paketi” temel alınmalıdır.
- Ders planında, haftalar itibarı ile konular ve benzerleri yer almalıdır.
- Ders içeriğini oluşturan konu başlıkları (haftalar ve saatler itibarı ile),
- Uygulama/Laboratuvar programı ve işlenecek konuların başlıkları (eğer varsa),
- Okunması istenen ders notu ve/veya kitapları ile okunması tavsiye edilen diğer kaynakların listesi,
- Ödevler ve/veya projeler (adet, tarih, başlık),
- Kısa sınav ve ara sınavlar (kısa sınav ve ara sınav adetleri ve ara sınav tarihleri),
- Yürütülecek pratik çalışmalar, stajlar, uygulamalar.

6) Sınıf politikaları ve kuralları

- Burada dersin ilk günü öğrencilere aktarılacak konular, sınıfta takip edilecek kurallar, önemli tarihler, genel kurallar verilir.

7) Dersin hedefi

- Dersin hedefi ölçülebilecek şekilde verilmelidir.

8) Öğrenci kazanımları

- Ders kapsamında öğrencinin kazanımları belirtilmelidir. Bu değerlerin ölçülebilir olmasına dikkat edilmelidir.

9) Dersin Öğretim Stratejileri

- Kullanılacak öğretim stratejileri belirtilmelidir.

10) Ders Notları

- Ders kapsamında kullanılan ders materyalleri verilmelidir. Bunlar kitap adı olabileceği gibi, ders notları, sunumlar veya kullanılan diğer materyaller olabilir. Ders notları, basılı ders notu, makaleler, raporlar, vb. olabilir.

11) Dersin Değerlendirilmesi

- Dersin öğretim üyesi tarafından değerlendirilmesi, istenilen hedeflere ne kadar ulaşılabildiği, varsa karşılaşılan problemler veya dersin daha iyi yapılması için önerileri kapsar.

12) Diğer Hususlar

- Sınavlar
- Sınav soruları, cevap anahtarları, sınav tutanağı
- Ödevler / Projeler
- Derslerde verilen her türlü ödev, dönem projesi, vb. çalışmalardan örnekler
- Diğer çalışmalar (eğer varsa)
- Laboratuvar raporlarından öğrencilerin örnekleri (eğer varsa)

13) Haftalık Devam Çizelgesi

- Haftalık ders devam çizelgesi dosyaya eklenmelidir.

14) Dersin Öz Değerlendirme Raporu

- İstenilen formata göre (EK-2) hazırlanmalıdır.

10. DERS ÖZ DEĞERLENDİRMESİ NASIL YAPILMALIDIR?

Öz değerlendirme raporu, verilen her lisansüstü ders için dersi veren öğretim üyesi/üyeleri tarafından verilen formata göre hazırlanır. Öz değerlendirme EK-2’de sunulan **Lisansüstü Ders Öz Değerlendirme Formuna** dikkate alınarak doldurulmalı ve dosyaya eklenmelidir.

11. DOSYALAR NASIL TESLİM EDİLİR?

Anabilim Dalında her dönem açılan lisansüstü derse ait ders dosyası (dersi veren öğretim üyesi tarafından, kılavuzda tanımlanan dosya hazırlama formatına uygun olarak), ***dersin verildiği dönem sonunda bütünleme sınavlarının bitiş tarihini takiben 15 gün içerisinde,*** elektronik ortamda ve/veya klasör içerisinde ilgili Anabilim Dalı Başkanlığına teslim edilir.

ABD Başkanlığı üst yazı ile bu dosyaları Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne en geç 1 hafta içerisinde teslim eder.

Dosyalar, sadece Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü üç temel programdan (Mühendislik, Uygulamalı Bilimler ve Teknoloji) biri için atanmış ilgili Akreditasyon Komisyon Üyesi, Danışma Kurulu Üyeleri veya FBE Müdür ve Yardımcıları tarafından görülebilir veya incelenebilir. Öğretim üyesi ders dosyası incelemesi, FBE Müdürü talimatı veya FBE Yönetim Kurulu Kararı ile incelenebilir.

FAZ-I'e (FAZ-II değerlendirmesi daha sonra yapılacaktır.) göre dosya incelemesi dosyanın nasıl değerlendirilmesi gerektiği ile ilgili kısımlarda verilen hususlar dikkate alınarak yapılır. Dosya değerlendirme süresi en fazla 2 aydır. İnceleme sonucu belirlenen Komisyon Üyesi tarafından raporlanır ve Enstitüye teslim edilir. Enstitü, raporun sonuçlarını ve değerlendirme yorumlarını ilgili Anabilim Dalı Başkanlığına resmi yazıyla bildirir. Komisyon üyeleri, etik kurallar çerçevesinde hareket eder ve incelediği dosyalar ile ilgili 3. taraflara, herhangi bir açıklama veya bilgilendirme yapamaz.

İlgili ders dosyasını, belirtilen zaman dilimi içerisinde ilgili ABD Başkanlıklarına teslim etmeyen öğretim üyesinin, bir sonraki dönemde ders açma önerisi ilgili kurullarda bu husus dikkate alınarak belirlenir.

12. DERS DOSYALARI NASIL DEĞERLENDİRİLİR?

Ders Dosyası Değerlendirme süreci Şekil 2.3'de sunulmuştur. **Ders dosyalarının** değerlendirilmesi, FAZ-I'de belirtilen kriterlere göre yapılır. Fen Bilimleri Enstitüsü bünyesinde açılan lisansüstü derslere ait ders dosyalarının, dersi veren öğretim üyelerinin katkısı ile belli bir standarda getirilmesi amaçlanmaktadır. Şekil 3'de

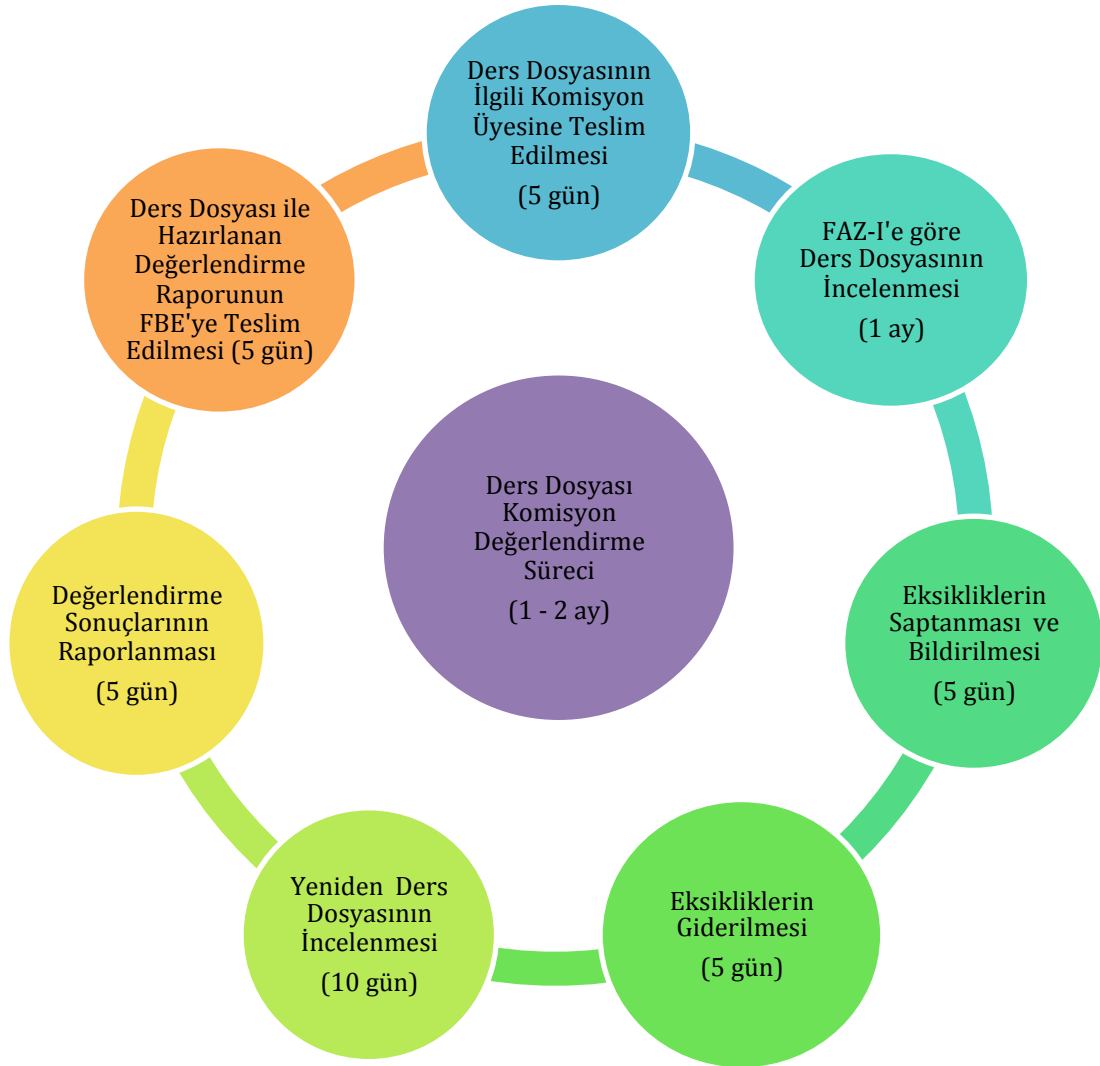
ayrıntılı olarak sunulan ders dosyası değerlendirme süreci 2 ay içinde tamamlanır ve değerlendirme raporu ve dosyayı inceleyen Komisyon Üyesi tarafından Enstitüye teslim edilir. Enstitü Müdürlüğünün/Danışma Kurulunun rapor hakkındaki görüşleri, resmi yazı ile Enstitü Anabilim Dalı Başkanlığına bildirilir. Anabilim Dalı 30 günlük süre zarfında resmi raporda tanımlanan eksikliklere cevap verebilir.

13. ELEKTRONİK SİSTEM

Öğretim üyeleri dosyalarını FBE tarafından oluşturulan elektronik altyapı üzerinden de teslim edebilirler. Şu an için geliştirme aşamasında olan sistem, daha sonra devreye alınacak ve tüm dosya kabulleri elektronik olarak yapılacaktır.

Bu sistemle ilgili bilgilendirmeler daha sonra yapılacaktır. Kişisel bilgilerinizi sisteme bir kez girdikten ve sisteme erişim hakkı kazandıktan sonra, dosya teslimi için yukarıda belirtilen fazlardan ilk faz (FAZ-I) seçilir ve hazırlanmış olan ders dosyası ve dosya içerisinde bulunan dokümanlar sırasıyla belirtilen komutlar dikkate alınarak bu sistem üzerinden sisteme girilir. Bu durumda, tüm işlemler elektronik olacağı için ilgili ABD Başkanlığı ve Enstitü bu işlemleri elektronik olarak takip edecektir.

Öğretim üyeleri de sistemde dosyasının hangi durumda olduğunu bu sistem üzerinden görebilecek veya durumunu izleyebilecektir.

Şekil 2.3. Komisyon Üyesi Dosya Değerlendirme Süreci

14. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bölüm II, Gazi FBE’de başlatılan akreditasyon çalışmaları hakkında öğretim üyelerinin bilgilendirilmesi ve bunun sonucunda akreditasyonda değerlendirme süreçlerinin sağlıklı yapılabilmesi için önemli adımlardan olan bilgilendirme, dosyalama ve dokümantasyon işlemlerinde belirli bir sistematğin oluşturulması için adımların belirlenmesi ve ilk fazı olan dosya hazırlama adımlarının kolaylıkla nasıl yapılabileceğini açıklamak ve işlemlerin nasıl yürütüleceği ile ilgili bilgilendirme adımları kapsamaktadır.

Fen Bilimleri Enstitüsünde başlatılan akreditasyon çalışmalarının kısa sürede tamamlanması ve tüm anabilim dallarının eğitim-öğretim kalitesinin arttırılması ve aynı seviyeye getirilmesi temel beklentidir.

Ülkemizde bilimin hâkim olması ve kalitenin yaygınlaşması, Gazi'nin dünya bilimine katkı listelerinde üst sıralarda yer alması, uluslararası bilinirliğinin ve tanınırlığının artırılması, ülke ve dünya bilimine katkılarının daha da artması için bu çalışmaların yapılması gereklidir. Gazi'nin de buna ihtiyacı vardır.

Öğretim üyelerimizin desteği için teşekkür ederiz. Sorularınızı her zaman FBE Müdürlüğüne iletebilirsiniz.

15. TEŞEKKÜR

Bu raporun I. Bölümü, Aktan ve Gencel [1] başta olmak üzere kaynaklar kısmında yer alan eserlerden derlenerek hazırlanmıştır. İlgili yerlere mümkün olduğunca atıf yapılmıştır. Eser sahiplerine, yapmış oldukları akreditasyon çalışmalarından ve katkılarından dolayı FBE Akreditasyon Çalışma Komisyonu adına şükranlarımızı sunarız.

KAYNAKLAR

- [1] Aktan, C. C., Güncel, U. (2007). “Yükseköğretimde Akreditasyon.”C. Can Aktan. Değişim Çağında Yükseköğretim. İzmir Yaşar Üniversitesi Yayını, 2007.
- [2] ABET (2014) ABET-Statistics: 2012-13 Accreditation Trends.
- [3] Eaton J.S. (2006) Accreditation and Recognition in the United States, 2006.Eaton J.S. “An Overwiev of US Accreditation” 2006.
- [4] ABET (2014) ABET (Accreditation Board Engineering and Technology)
www. abet.org 2014 ABET Annual Report; accreditation@abet.org
- [5] İnternet: URL:[<http://portmoresby.usembassy.gov/graduate.html>]
Son Erişim Tarihi: 23.09.2015
- [6] İnternet: [<http://www.stclements.eu/universite>] Son Erişim Tarihi: 23.09.2015

- [7] Anonim (2009) Yükseköğretim Ulusal Yeterlikler Çerçevesi Komisyonu & Çalışma Grubu, Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlikler Çerçevesi (TYUYÇ), 1.Ara Raporu, Ocak 2009, Ankara
- [8] İnternet: Akçamete G., (2010) Türkiye’de Bologna Süreci Uygulamaları Projesi 2009-2011 Dönemi, URL: bologna.comu.edu.tr/images/form/dosya/comu_267400.pptx
Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [9] İnternet: Atalay S., Bologna Sürecine Uyum Sunum Notları. URL: international.cbu.edu.tr/docs/Bologna/Sunumlar/BolognaSureci2011 Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [10] Shwarz, S. and Westerheijden, D.F. (Editörler) (2007). Accreditation and evaluation in the European higher education area, Springer, IX-XII.
- [11] Kehm B., The German System of Accreditation Public Policy for Academic Quality Research Program; <http://www.unc.edu/>
- [12] İnternet: University Standarts and Explanation (2011), Japan University Accreditation Association, 12 p, Japan. URL: <http://www.juaa.or.jp/en/> Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [13] İnternet: University Accreditation, (2014) Handbook Japan University Accreditation Association, 65 p, Japan. URL: www.juaa.or.jp/en/accreditation/university.html, Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [14] İnternet: URL: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf], Son Erişim Tarihi: 23.09.2015
- [15] İnternet: URL: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yuksekogretimde_yeni_den_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf/f3ec7784-e89d-4ee0-ad39-9f74532cd1dc) Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [16] İnternet: (<http://bologna.gazi.edu.tr/posts/view/title/deneme1-100034>), Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [17] İnternet: URL: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/30217/yuksekogretimde_yeniden_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf/f3ec7784-e89d-4ee0-ad39-9f74532cd1dc) Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [18] İnternet: URL: (<http://ua.gov.tr/docs/erasmus-/armagan-erdogan.pdf?sfvrsn=0>), Son Erişim Tarihi: 13.07.2015

- [19] MÜDEK - Değerlendirme Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesi (Sürüm 1.5-10.03.2012)
- [20] MÜDEK - Mühendislik Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri (Sürüm 2.1 – 23.12.2014)
- [21] MÜDEK - Mühendislik Yüksek Lisans Programları Değerlendirme Ölçütleri (Sürüm 1.0 – 23.07.2012)
- [22] MÜDEK - Öz değerlendirme Raporu (Sürüm 2.2.0-06.11.2010)
- [23] MÜDEK -Yüksek Lisans Program Öz değerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu (Sürüm 1.0-31.10.2012)
- [24] Birand, M. T.(2006). "ODTÜ Mühendislik Fakültesinde Akreditasyon Etkinliklerinin Başlangıcının ve ABET Değerlendirme Sürecinin Öyküsü; “Öncü ve Önder” s. 21-30, ODTÜ yayınları. URL:<http://www.eee.metu.edu.tr/~birand/ABET%20Oykusu.htm>-Türk
- [25] Felder, M. F. and R. Brent (2003). Abet Mühendislik Kriterlerini Karşılacak Derslerin Tasarlanması ve Öğretimi, Mühendislik Eğitimi Dergisi, 92 (1), 7-2.
- [26] Özer, M., Gür, B., Küçükcan, T. (2010) Yükseköğretimde Kalite güvencesi. SETA yayınları 113 p., Ankara
- [27] Aktan C. C ve Gencel U. “Yükseköğretimde Akreditasyon” Yaşar Üniversitesi yayını, 2007.
- [28] Uludağ Üniversitesi tarafından yayınlanan akreditasyon ölçütleri. URL: <http://kurullar.home.uludag.edu.tr/RAK/kitap/metin.htm>.Son Erişim Tarihi: 13.07.2015
- [29] Felder, M. F. and R. Brent (2003). Abet Mühendislik Kriterlerini Karşılacak Derslerin Tasarlanması ve Öğretimi, Mühendislik Eğitimi Dergisi, 92 (1), 7-25.
- [30] Alman Akreditasyon Konseyi Raporu, URL: <http://www.akkreditierungsrat.de/index.php?id=44&L=1>. Son Erişim Tarihi:13.07.2015
- [31] AKTS Kullanım Kılavuzu, Son Sürüm, Şubat 2009, Brüksel. URL: aktskurumsal.sdu.edu.tr/assets/.../akts-kullanim-kilavuzu-25052012.doc. Son Erişim Tarihi. 13.07.2015

DERS DOSYASI/KONTROL LİSTESİ (FAZ- I)

Anabilim Dalı		
Ders Kodu		
Ders Adı		
Ders Kredisi		
Dersin Türü	☐ Bilimsel Hazırlık ☐ Seçmeli ☐ Zorunlu	
Sorumlu Öğretim Üyesi		
Verildiği Yıl ve Dönem		
İÇİNDEKİLER		
1	AKTS Formu	
2	Sınıf Politikaları ve Kuralları	
3	Dersin Hedefi	
4	Öğrenci Kazanımları	
5	Dersin Öğretim Stratejileri	
6	Ders Notları (Kitap, Sunum, Makaleler, Raporlar vb.)	
7	Sınavlar (Kısa Sınav, Ara Sınav, Dönem Sonu Sınavı, Bütünleme Sınavı)	
8	Sınav Soruları, Cevap Kâğıtları, Sınav Tutanakları	
9	Ödevler ve Çözümleri	
10	Projeler ve Değerlendirmeleri (eğer varsa)	
11	Derslerde yapılan her türlü Sınav, Ödev, Proje vb. Çalışmalardan Örnekler (En İyi, Orta ve En Kötü Cevap Kâğıtlarının Kopyaları)	
12	Öğrenci Not Çizelgesi	
13	Diğer Çalışmalar (eğer varsa)	
14	Laboratuvar Deney Föyleri (Laboratuvar Uygulaması Olan Dersler İçin)	
15	Her Deney için En İyi, Orta ve En Kötü Rapor Kopyaları (Laboratuvar Uygulaması Olan Dersler İçin)	
16	Haftalık Devam Çizelgesi	
17	Dersin Öz Değerlendirme Raporu	

LİSANSÜSTÜ DERS ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Ana Bilim Dalının Adı	
Ders Adı	
Ders Tipi	
Öğretim Üyesi	
Gazi Bilgi Paketinde ders var mı	Evet ( ) Hayır ( )
Formun Hazırlanma Tarihi	
Ders Dönemi	
Dersin Amacı	
Dersin Çıktıları	
Dersin Gidişatı İle İlgili Dönem Ortası ve Dönem Sonu Anketlerin Değerlendirilmesi	
Ders Çıktılarının Öğrenci Kazanımları İle Eşleştirilmesine İlişkin Anketlerin (En Az 5 Soru) Değerlendirilmesi	
Ders Sırasında Gözlemlenen Yetersizlikler ve/veya Gözlemler	
Bir Önceki Değerlendirme Sırasında Saptanan Yetersizlikler ve/veya Gözlemler	
Yetersizlikler ve/veya Gözlemler İçin Alınabilecek Önlemler	
Başarı Değerlendirmesi	